БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 63 (8589)
МАРТЫН 15
СУББОТО
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

Үглөөдэр СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта болохонь. Һунгалтада бултадаа хабаадажа, эрхим хүбүүд, басагадайнгаа түлөө дуугаа үгэе!

[Ф]ЕВРАЛЬСКА ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИИЕ ҮРГЭНӨӨР ТАЙЛБАРИЛХА

КПСС-эй ЦК-гэй февраль[ск]а Пленумэй тогтоолые, «Кол[хо]зно байгуулалтые улам саа[ш]адань хүгжөөхэ, машинно-[тр]акторна станцинуудые ху[би]лгаха тухай» нүхэр Н. С. [Х]рущевой элидхэлэй тезисүү[ды]е бүхы орон дотор, мүн ма[на]й республикын колхоз, сов[хо]з, МТС-үүдтэ, промышленна [пр]едприятинууд, эмхи зургаа[ну]уд, һуралсалай газарнуудта [үр]гэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ бо[ло]жо байна.

Эдэ хэмжээнүүд хүдөө ажа[хы]н үйлэдбэриие саашадань [ул]ам түргэнөөр хүгжөөхэ тухай [К]оммунистическэ партиин шэ[ҥ]анхарал оролдолго мүн бо[ло]но гэжэ ажалшад нэгэн дуу[га]ар мэдүүлнэ. Партиин шиид[хэ]бэриие зүбшэн хэлсэжэ, һай[шаа]ан дэмжэхэтээ хамта, тэдэ[нэ]р өөһэдынгөө ажаглалтануу[ды]е, тодорхой дурадхалнуудые [ор]уулна. Республикын зарим [ай]магуудта (Бичурын, Тарба[га]тайн, Иволгын, Кабанскын, [Сэ]лэнгын, бусадшье) КПСС-[эй] ЦК-гэй февральска Плену[мэ]й шиидхэбэриие бодотоор [бэ]елүүлжэ эхилээ. Олон кол[хо]зууд өөһэдтөө хэрэгтэй хү[дө]ө ажахын машина, зэмсэгүү[ды]е, мүн механизаторнуудые [ху]дажа байна.

Энэ шухала шиидхэбэриие [бү]хы арад зоноор зүбшэн хэл[сэ]лхэ, колхозно байгуулалтые [са]ашадань хүгжөөхэ, колхо[зу]удые техникээр хангаха яба[да]л хубилгахын тулада пар[ти]ин хараалһан хэмжээнүүдые [бо]дотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ [хү]дөөгэй бүхы ажалшадые [ид]эр хабаадуулха гээшэ пар[ти]йна организацинуудай, илан[га]яа нютагуудтахи партийна [ор]ганизацинуудай тон шухала [зо]рилгонь болоод байна.

Тиимэһээ партийна органи[за]цинууд машинно-тракторна [ст]анцинуудые хубилгаха хэм[жэ]энүүдэй удхашанарые [ар]ад зондо үргэнөөр [та]йлбарилан ойлгуулха, [К]ПСС-эй ЦК-гэй фев[ра]льска Пленумэй тогтоолтой, [нү]хэр Н. С. Хрущевой элидхэ[лэ]й тезисүүдтэй ажалшан бү[хэ]ниие танилсуулха зэргэтэй.

Колхозно байгуулалтые саа[ш]адань хүгжөөхэ, машинно-[тр]акторна станцинуудые ху[би]лгаха зорилгоор партиин ха[ра]алһан хэмжээнүүд Курум[ка]най, Бичурын, Түнхэнэй, Сэ[лэ]нгын болон бусад зарим ай[ма]гуудта, Улан-Удэ хотын [зар]им предприятинуудта үргэ[нө]өр тайлбарилагдана. Эдэ [ай]магуудта КПСС-эй ЦК-гэй [ф]евральска Пленумэй тогтоо[лы]е партийна һуралсалай кру[жо]гуудта шудална, мүн аги[та]торнууд хөөрэлдөөнүүдые [үн]гэргэнэ, газетэһээ уншажа [үг]нэ. Колхознигуудай, хүдэл[мэ]ришэд болон алба хаагша[да]й суглаанууд үнгэргэгдэжэ, [тэ]дээн дээрэ партийна, совет[ск]э хүтэлбэрилхы хүдэлмэри[лэ]гшэд элидхэлнүүдые хэнэ.

Зүгөөр Заиграйн, При[ба]йкальска, Кударын, Му[х]аршэбэрэй аймагуудай зарим [ко]лхоз, МТС-үүдтэ, Улан-Удэ, [Г]ородок хотонуудай зарим [пр]едприятинууд болон эмхи зургаануудта партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриис, нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые тайлбарилха хүдэлмэриие удаарууллиа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ аймагуудта дурсагдаһан асуудалнуудаар элидхэл, хөөрэлдөөнүүд үсөөн хэгдэнэ. Агитаторнуудта заабари үгэхэ семинарнууд үнгэргэгдөөгүй байһаар.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүд соо хэдэн теоретическэ шухала асуудалнууд тухай, жэшээлхэдэ, зөөриин хоёр янзын байдаг тухай, коммунизмын замаар колхозуудай саашадаа хүгжэхэ хараанууд тухай хэлэгдэһэн байха юм. Эдэ теоретическэ заабаринуудые манай экономистнууд, эрдэм ухаанай хүдэлмэрилэгшэд ажалшадта гүнзэгыгөөр, ойлгосотой тодоор тайлбарилха зэргэтэй.

Гэхэтэй хамта, удха һайнтай лекци, элидхэлнүүдые хэжэ, эдэ теоретическэ шухала асуудалнуудые тайлбарилха хүдэлмэри политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын Бурят-Монголой отделени, зооветеринарна, багшанарай институдууд, Хүдөө ажахын министерство мүнөө хүрэтэр эхилээгүй байһаар.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин бүхы аргануудые хэрэглэн, КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые, нүхэр Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые ажалшадта үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулха, энэ хүдэлмэриие ажалшадай үмэнэ табигдажа байһан бодото зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор ябуулха гээшэ партийна организацинуудай хойшолуулашагүй зорилго болоно.

Колхознигуудай ажалай болон политическэ эдэбхиие саашадань дээшэлүүлхэ, мүн малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар дүүргэхэ, хабарай тарилгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха, колхозуудай абаһан техникые зүбөөр хэрэглэхэ бодото зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ажалшадые элсүүлэн эмхидхэхэ шухала. Журам һайнтай, техникэдээ эзэн ёһоор, гамтайгаар хандадагаар, колхозойнгоо хэрэгэй түлөө, ниитынгээ ажахын дэбжэлтын түлөө харюусалга ехэтэй байхаар колхознигууд, механизаторнуудые үдэр бүхэндэ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй.

Предприятинуудай зүгһөө колхозуудта шефскэ туһаламжа үзүүлхэ, колхозуудай абаһан техникые зүбөөр ашаглалгадань туһалха, запасной частьнуудые, зэр зэмсэгүүдые бүтээхэ талаар хүдөө ажахыһаа абтаһан захилнуудые түргэн дүүргэхэ тухай промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй. Слесарь, токарь, заһабарилагша гэхэ мэтын мэргэжэлтэй хүнүүдые колхоздо хододоо хүдэлхөөр предприятинуудһаа эльгээхэ гээшэ нэрэ хүндын хэрэг мүн.

ВЦСПС-эй ПРЕЗИДИУМДЭ

[Н]иитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриин хара г[а]‌ үнгэр[г]эхэ тухай

[Г]ород, хүдэлмэришэнэй тосхо[нуу]та, завод, фабрика, бариᴦга[ну]уд[т]а, совхоз, МТС-үүдтэ һургуу[ли] болон эмхи зургаануудта нии[тын] эдеэ хоолой организацинуудай [хүд]элмэриие саашадаа һайжа[руул]ха зорилгоор, мүн хүдэлмэри[шэд], алба хаагшад, һурагшад бо[ло]од хэрэглэгшэдэй коопераციин [орга]цигуудые энэ хэрэгтэ хабаа[дуул]ха зорилгоор 1958 оной майн [сар]олотор ниитын эдеэ хоолой [пре]дприятинуудай хүдэлмэриие [ниитын] зүгһөө хаража, шалга[ха] тухай тогтоол ВЦСПС-эй Президиум абаба.

[А]жалшадые, тэдэнэй бүлын гэ[шүү]дые ниитын эдеэ хоолоор хан[гах]а тушаа тодорхой хэмжээ-ябуул[ган]уудые энэ харалгын үедэ ха[рал]хыень, мүн эдэ хэмжээ-ябуул[ган]уудые ажалшадай ниитын суг[лаа]нуудта, столово, чайна, худалдаа наймаанай болон профсоюзна организацинуудай хүдэлмэришэдэй городской, районно зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэхыень ВЦСПС-эй Президиум совпрофуудые, республиканска, хизаарай, областной, фабрично-заводской болон профсоюзай нютагай комитедүүдые уялгалба. Мүн энэ хэрэгтэ министерствонүүд, худалдаа наймаанай управленинүүд, потребсоюзууд, совнархозой УРС-нууд, предприяти, столовонуудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадуулагдаха ёһотой.

Министерствонүүдтэй, худалдаа наймаанай управленинүүдтэй, потребсоюзуудтай, элүүрые хамгаалгын таһагуудтай, совнархозуудтай хамта ниитын эдеэ хоолой харалгын дүнгые зүбшэн хэлсэхыень профсоюзай Соведүүдтэ дурадхагдаа.

(ТАСС).

РСДРП-гэй 1-дэхи съездын болоһон газар

МИНСК, мартын 13. (ТАСС). Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ баригдаһан томо шулуун гэрнүүдэй хажууда, Сталинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ багахан модон гэр байдаг. 1898 оной мартда энэ гэр соо РСДРП-гэй 1-дэхи съезд болоо һэн. Мүнөө эндэ музей байгуулагданхай. Россида революционно хүдэлөөнэй яажа эхилһэн тухай, Россин социал-демократическа хүдэлмэришэнэй партиин бии болоһон түүхые музей харуулна.

В. И. Ленинэй ажабайдал, революционно ажал-ябуулгань ехээр харуулагданхай. Хүдэлмэришэдэй түрүүшын марксистска кружогуудта Ленинэй хабаадалсаһые гэршэлһэн данса документнүүд бии.

«Фабрика, заводуудта хүдэлмэришэдһөө абтадаг яла тухай хуулиие тайлбарилга», «Шэнэ фабрична хуули» гэһэн Ленинэй бэшэһэн брошюранууд музей соо гамтайгаар хадагалагдадаг. «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союз» эдэ номуудые Женевэдэ толилһон юм.

Съездын хүдэлмэридэ хабаадалсахаяа хаанахи социал-демократическа организацинуудай түлөөлэгшэдөө эльгээһыень харуулһан карта музейн таһагуудай нэгэн соо бии. Улаан шугамууд Минскһээ Петербург, Москва, Киев, Екатеринослав хүрэтэр татагданхай. РСДРП-гэй 1-дэхи съездын абаһан «Манифест» шэл доро хадагалаатай.

Тус съезд түмэр замай алба хаагша П. В. Румянцевай байрада болоһон юм. Энэ байрын тэрэ үедэ ямар байһаниинь зангаараа харуулагдана.

К. Маркс Ф. Энгельс хоёрой зохёолнуудай 9-дэхи том

КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институт К. Маркс Ф. Энгельс хоёрой хоёрдохи хэблэлэй зохёолнуудай юһэдэхи томые бэлэдхэжэ гаргаба. Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшадай бэшэһэн 67 статья энэ том соо оронхой. Эдэ статьянууд 1853 оной мартһаа декабрь болотор «Нью-Йоркская ежедневная трибуна» гэжэ Америкын түрүү газетэдэ гол түлэб толилогдоһон юм. Эдэ статьянуудай 13-нииньород хэлэн дээрэ түрүүшынхеэ гараба.

Европын оронуудтахи, илангаяа Англиин экономическа байдал; капиталистическэ гүрэнүүдэй колониальна политика болон дарлагдаһан арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэл тухай; Европын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай улам муудажа, Крымскэ дайнда хүргэһэн тухай асуудалнууд статьянууд соо шэнжэлэгдэнэ.

«Хитадта, мүн Европодо болоһон революци» гэһэн Марксын статья соо тайпинуудай восстаниин уласхоорондын ехэ удхашанар харуулагдана. Тайпинуудай восстани хадаа баяд ноёдой мүлжэлгэ дарлалтада, гадаадын булимтарагшадта эсэргүүсэн хитад ажалшадай хэһэн агуу ехэ революционно хүдэлөөн мүн байһан юм. Энэ статья соогоо, мүн том соо ороһон бусад хэдэн статья соо Маркс Инди тухай бэшэһэн байна. Колониализмда эсэргүүсэн Марксын эбсэшэгүйгөөр тэмсэдэг байһыень эдэ статьянууд эли тодоор харуулна.

Росси Турци хоёрой хоорондо дайнай эхилһэнтэй дашарамдуулан Энгельсын бэшэһэн сэрэгэй хэдэн шэнжэлэлнүүд том соо толилогдоо.

(ТАСС).

П. Н. Лепешинскиин түрэһөөр 90 жэл гүйсэбэ

Коммунистическэ партиин мэдээжэ ажал-ябуулагша, КПСС-эй үнинэй гэшүүн Пантелеймон Николаевич Лепешинскиин түрэһөөр 90 жэл гүйсэбэ. Сибирьтэ сүлүүлээд байхадаа 1898 ондо В. И. Ленинтэй танилсаһанһаа хойшо П. Н. Лепешинский 1944 ондо наһа бараттараа Ленинэй хэрэгэй түлөө хододоо үнэн сэхээр тэмсээ юм. «Экономистнуудта» эсэргүү бэшэгдэһэн «Россин социал-демокрадуудай буруушаалта» гэжэ суута дансада 1899 оной зун гараа табиһан 17 марксистнуудай нэгэниинь Пантелеймон Николаевич байһан юм.

Мартын 13-да Москвада П. Н. Лепешинскиин түрэһөөр 90 жэлэй ойдо зорюулһан суглаан болоо. Дурасхаалыень ёһолон тэмдэглэхээ тэрэнэй эхэнэр О. Б. Лепешинская, мүн үнинэй коммунистнууд, түүхын эрдэмтэд эндэ ерээ.

(ТАСС).

Республика доторнай һунгалтын урда тээ

Һунгагшадай баяр

Республикын город, тосхонуудаар СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудтай һунгагшадай уулзалга баяр баясхалангай оршон байдалда үнгэржэ байна.

Кудара сомонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор аймагай центрын ажалшад Кяхтын 418-дахи һунгуулиин округһоо Национальностьнуудай Соведтэ кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн **Ж. Б. Ванкеевтэй** уулзаба. Үгэ хэлэһэн һунгагша, һүнэй заводой хүдэлмэришэн Кондрашкин иигэжэ мэдүүлбэ: һунгалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, манай заводойхид 1-дэхи кварталайнгаа түсэб дүүргэхэнь. Энэмнай манай ажалай бэлэг болохо.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат **Х. Н. Намсараев** Баргажанай һунгуулиин округой һунгагшадтай уулзажа ерээ. Тус аймагай Үрөө тосхондо болоһон уулзалгын суглаанда 500 гаран һунгагшад хабаадаба. Этигэмжэтэ нюур А. А. Коновалов, «Большевик» колхозой МТФ-е даагша А. Г. Елшин гэгшэд Х. Н. Намсараевай намтар, ажал-ябуулга тухай һунгагшадта тодорхойгоор хөөрэжэ үгөөд, һунгалтын үдэр—мартын 16-да Х. Н. Намсараевай түлөө дуугаа үгэхыень тэдэниие уряалба.

— Һургуулиин шэнэ байшан барюулха хэрэгтэ туһалхыетнай Читкан тосхоной ажалшад Танда хандана гэжэ нютагай 7 жэлэй һургуулиин багша П. М. Зарубин хэлэбэ.

Һүүлдэнь үгэ хэлэһэн Х. Н. Намсараев һунгагшадта үнэн зүрхэнһөө баяр хүргэжэ, намда үзүүлһэн этигэл найдабариетнай дүүргэхын түлөө бүхы шадалаараа оролдохоб гэжэ мэдүүлбэ.

411-дэхи Улан-Удын хүдөөгэй һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Нина **Яковлевна Рыбникова** Иволгын аймагаар ябажа, «Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ болон бусад колхозуудай гэшүүдтэй, аймагай промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдтэй уулзаба.

Зэдын аймагай Борьёогой сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат **Любовь Александровна Увароватай** уулзажа, колхозой ажахы, тэрэнэй гол һалбари болохо хонин ажахые хүгжөөхэ, үүлтэрыень һайжаруулха хэрэгтэ туһалхыень найдаба.

Нүхэр Ясновтой уулзаба

Хоёр халаанай һэлгэлдэхэ үедэ котельнэ цех соогоо Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад сугларжа, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат **Михаил Алексеевич Ясновтой** уулзаба.

Профсоюзай заводской комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Таловирко** митинг нээгээд, этигэмжэтэ нюур нүхэр **Панкинда** үгэ үгэбэ.

Тэрэ нүхэр Михаил Алексеевич Ясновой ниитын ажал-ябуулга тушаа хөөрөөд, мартын 16-да бултадаа нэгэн хүн шэнгеэр арадай эрхим хүбүүд, басагадай түлөө дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалба.

Котельнэ цехын хүдэлмэришэн нүхэр Хакимов трибунада гаража, үгэ хэлэбэ.

— Манай арад зон засагай дээдэ органдо һунгаха үдэрые бүгэдэарадай һайндэр мэтээр угтадаг һайн һайхан заншалтай. Энэнь гайхалтайшье бэшэ.

Һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, котельнэ цехын хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ байна. СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Михаил Алексеевич Ясновой түлөө бултадаа дуугаа үгэе.

Инструментальна цехын мастер нүхэр Кузьмин иигэжэ хэлээ:

— Манай заводой, мүн Галуута Нуурай рудоуправлениин коллективүүд СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Михаил Алексеевич Ясновые дэбжүүлһэн юм.

Бидэнэр булта нүхэр Ясновые һайн мэдэнэбди. Жиирэй хүдэлмэришэн ябаһанаа гүрэнэй элитэ ажал-ябуулагша болоһон байна. Энэ нүхэр манай найдабариие харюулжа шадаха гэжэ бидэ этигэнэбди. Нүхэр Яснов депутат болоод байхадаа манай заводой коллективтэ бодотоор туһалжа, хэдэн шухала асуудал шиидхэлсэхэ бэзэ гэжэ найданабди. Манай заводто гэр байра барилга ехээр хэгдэжэ байнхай. Энээндэмнай хэрэгсэл болон техникээр туһалалсыт гэжэ гуйха байнабди. Энэ асуудалые шиидхэлсыт. Эрхим шанарай зэр зэмсэгээр, буладаар, мүн бусад хэрэгсэлнүүдээр заводые һайса хангаха гээшэ манда ехэ удхашанартай.

Депутадта кандидат нүхэр М. А. Яснов үгэ хэлэжэ, депутадта кандидат болгон дэбжүүлһэнэйнь түлөө һунгагшадта халуун баяр хүргөөд, арад зондоо, Коммунистическэ партидаа үнэн сэхээр алба хэхэ байһанаа мэдүүлээ.

ҮГЭДӨӨ ХҮРӨӨ

Үдын модо урадхуулгын конторын хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан юм. Тиин эршэ хүсэтэйгөөр ажаллаһан хүдэлмэришэд бэлэдхэгдэһэн модые сорт сортоорнь илгаха 1-дэхи кварталайнгаа түсэбые хараалһан болзорһоо урид дүүргэбэ. Тэдэнэр түсэбэйнгөө ёһоор 1-дэхи квартал соо 15 мянган кубометр модо илгаха байһан аад, мартын 1-дэ 15.330 кубометр илгаа. Мүн үһан сооһоо модо гаргагшад һунгалтын хүндэлэлдэ эдэбхи ехэтэйгээр ажаллажа, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

С. Федотова, А. Самилкина, Ю. Максимов, И. Документов болон бусад үльгэр жэшээ харуулан, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана.

Д. Будников, М. Болонев.

ГЭС-эй барилга дээрэ

Курумканай барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын урда тээхи мүрысөөндэ оролсожо, яһала һайн амжалта туйлажа байна. Коммунист Л. А. Бессоновой хүтэлбэрилдэг хабсаралгын бригада Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үндэр вольтно лини татаха даалгабаряа 6 үдэр урид дүүргэбэ. Е. М. Дмитровой бригада Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо энэ хүдэлмэриие мүн лэ уридшалан дүүргэһэн байна.

Колхоз хоорондын ГЭС-эй гол барилганууд (ГЭС-эй томо байшан, уһанай урдаха труба болон бусад) бүтээгдэжэ дүүрээ шахуу. Эндэ хүдэлдэг А. И. Беликовэй бригада үдэр бүриингөө даалгабариие 110—115 процент дүүргэнэ. Бригадын гэшүүд П. Л. Краснояров, Х. Б. Базаров, В. С. Горностаев, А. И. Беляков гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 1,5—2 дахин дүүргэжэ, һайн жэшээ харуулна.

Эбтэй эетэйгээр хүдэлһэнэйнгөө ашаар энэ управлениин коллектив нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые мартын 6-да дүүргэээ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ барилгашад КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоол, «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэжэ байна. Тиихэ зуураа, энэ түүхэтэ тогтоолдо харюу болгон барилгынгаа бүхы хүдэлмэриие уридшалан дүүргэжэ, 1958 оной июниин 1-дэ ГЭС-ээ ашаглалгада оруулжа, түрүүшын ток колхозуудта үгэхэ гэһэн уялга тэдэнэр абаа. Иимэ бэлэгтэйгээр манай барилгашад СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын баярта үдэрые угтажа байна.

Г. Бадмаев, Курумканай колхоз хоорондын ГЭС-эй барилгын Соведэй түрүүлэгшэ.

Кварталай түсэб дүүрэбэ

Үбэлэй хүйтэн үнгэржэ, урин дулаанай саг ойртожо байна. Хүйтэнһөө айһан загаһадшье ехэ гүнзэгыһөө гаража, мүльһэндэ дүтэлнэ. Энэ абари зангыень мэдэхэ загаһашад олзотойгоор хүдэлмэрилжэ оробо.

Прибайкальска аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ загаһа барилгын колхозой гэшүүд һүүлэй үедэ олзо ехэтэйгээр загаһашалжа байна. Тэдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха гэжэ шиидээ һэн. Мүнөө хэлэһэн үгэдөө хүрэжэшье шадаа. Март һарын түрүүшын хахад соо тус колхозойхид загаһа бариха 1-дэхи кварталайнгаа даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Колхозой загаһашадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Ипат Думновай бригада түрүүлжэ ябана. Бригадынхид Котокель нуур дээрэ загаһашална. Эдэнэр губшуураа мүльһэн доогуур нэгэ дахин татахадаа һаяхан аяар 311 пүүд загаһа барижархёо. Үнгэрһэн үбэлэй сезондо тэдэнэр түрүүшынхеэ иимэ ехэ олзотой тудалдаба.

С. Шапхаев.

КОЛХОЗНО БАЙГУУЛАЛТЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ, МАШИННО-ТРАКТОРНА СТАНЦИНУУДЫ[Е] ХУБИЛГАХА ТУХАЙ АСУУДАЛЫЕ БҮГЭДЭАРАДАЙ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ БОЛОЖО БАЙНА

Нүхэд мэргэжэлтэд, ябаял колхоздоо!

Колхозуудые улам саашадань бэхижүүлхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай түрэл партиингаа Центральна Комитедэй тогтоолые, мүн нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые манай МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд угаа ехэ баяртайгаар шудалан үзэжэ, тэрэниие бүримүһэн дэмжэжэ байна.

МТС-эй харьяата бүхы колхозууд трактор машинануудые худалдан абаха гэжэ шиидэбэ, эдэ үдэрнүүдтэ тэрэнээ тушаан абажа, колхоз тээшээ абаашажа байнхай. Манай механизаторнууд булта түрэл колхоздоо ошожо хүдэлхөөр, баяртайнууд ябана.

Мүнөө бидэ мэргэжэлтэд, зоотехнигууд, агрономууд, механигууд мүн лэ хожомдохогүй, маанадые уриһан колхоздо ошожо, бүхы хүсэ шадабаряа гаргажа хүдэлхэ хүсэлэнтэйбди. Би өөрөө «Улаан Оронго» колхоздо орожо, тэндэ зоотехнигээр хүдэлхэ гэжэ шиидэбэб, партиин айкомтой хэлсээд байнаб.

Одоошье хоёрой хоорондо бэшэ, харин нэгэ колхоз даажа абаад, ёһотой зоотехническэ хүдэлмэридэ һаналаа табиха, мэргэжэл шадабаряа харуулха саг ерээ. Би арбан жэлдэ МТС-тэ хүдэлөөд, мүнөө колхоздо ошохоодо зааханшье гутанагүйб, бүри тодорхой ажалда орохо болоһондо хүхюутэйб.

Нүхэд мэргэжэлтэд, ябаял колхоздоо гэжэ таанарая уриха хүсэлэнтэйб.

К. Торгашин, Саянтын МТС-эй главна зоотехник.

Механизаторнууд, ерыт мандаа

Түрэл коммунистическэ партимнай Эхэ оронойнгоо ажабайдалай шухала шухала асуудалнуудай гарахада эгээн түрүүн арад зонтоео зүбшэжэ шиидхэдэг һайхан заншалтай юм. Мүнөөшье колхозуудые саашадань улам ехээр хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха, тэдэнэй машина техникые колхозуудта худалдаха тухай партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоол гараад, үргэн ажалшад, таряашадай дунда тон ехэ эдэбхи һайшаалтайгаар зүбшэн хэлсэгдэжэ байна ха юм.

Манай колхозой гэшүүд партиингаа ЦК-гэй шиидхэбэриие тон зүб, эгээл хаһа саг соогоо абтаа гэжэ тоолоно. Тиигээдшье машина техникэ худалдажа абаад, зүбөөр, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэжэ шадаха аргатайбди, дүй дүршэлшье манда бии.

Бидэ үнгэрэгшэ жэлдэ Бичурын МТС-тэй зүбшэжэ, 5 трактор, 4 комбайн, тэдэниие хүдэлгэхэ механизаторнуудтайгаар өөһэдынгөө мэдэлдэ тушаажа абаад, тракторно-комплексно бригада эмхидхэжэ туршаа һэмди. Энэ бригадые бригадир нүхэр Итыгылов хүтэлбэрилөө. Эдэ трактор машинын хүдэлмэриин түлөө натура түлбэриие жэлдээ хэхэ үйлэдбэриин даалгабариин хэмжээгээр түлэхэ гэжэ МТС-тэй хэлсэһэн байгаабди. Үнгэрһэн жэлэй эсэстэ энэ бригадын ажалай дүн соѓсолоод байхада, бусад тракторна бригадануудай хэһэн хүдэлмэриһөө һураггүй ехэ, жэлэйнгээшье үйлэдбэриин даалгабари холо үлүүлэн дүүргэһэн байгаа. Тиихэдэ энэ бригадынхидай элдүүрилһэн газарһаа ороо̄һо таряанай ургасашье урда жэлэйхиһээ нилээд ехээр абтаһан байна.

Тиимэһээ манай колхозойхид эдэ **үдэрнүүдтэ МТС-һээ 22 трактор, тэрэ тоодо 14 гусенична трактор болон бусад хэрэгтэй машина зэмсэг худалдан абахаар шиндээ.** Тэдэнэйнгээ түлөө ойрын 2—3 жэлэй туршада гүрэнтэйгөө тоосохобди.

Эдэ бүхы трактор, машинануудаа мүнөө байһан комплексно 4 бригадануудтаа адляар хубаарилжа үгөөд, **тракторно-комплексно бригануудые эмхидхэхэбди.** Тэдэ бригаданууда туе буридэ: бригадир, тэрэнэй туһалагшань механизатор мэргэжэлтэй хүн, учетчик хүдэлхэ. Мүн бригаданууды хүтэлбэрилжэ байхын түлөө мэргэжэл шадабаритай 1 механик хэрэгтэй. Тиихэдэ колхоздо 1—1 агроном, зоотехник, ветеринарна врачтай байхабди.

Механизаторнуудай болон мэргэжэлтэдэй ажалай түлөөһэ саашадаа һайса хаража үзэхэ, гуримшуулхабди. Тэдэнэрэй ажалай түлөөһэн мүнөө МТС-тэ абадагһаань хэзээшье бага байхагүй. Байгша ондо колхоздомнай ажалта үдэр бүридэ 3,5 түхэриг мүнгэн, 2,2 килограмм ороо̄һо талхан, мүн бусад эдеэ хоолой зүйл хубаагаабди. Энээнтэй тааралдуулан механизаторнуудай ажалай түлөөһэн үгтэхэ, тиихэдээ ороо̄һо таряанай ургасын хэр зэргэ дээшэлһэниие, хэды шэнээн мүнгэн зөөриин хэрэгсэлэй алмагдаһаниие харалсажа, таряан ажалда хүдэлэгшэд урмашуулагдаха.

Бүри ойрын үдэрнүүдһээ эхилжэ **машина техникээ хадагалха, тэндээ оруулаад заһабарилха сарай, гараж, досоогоо заһабарилгын дүүрэн түхеэрэлгэтэй мастерской барихаар хараалагдана. Гадна, машинын тоһо-горючи хадагалха складуудые бригада бүхэндэ, центртээ нефтьбаза түхеэрхэбди.** Полевой стануудаа һэльбэн заһаха, шэнээр бариха шухала болоно. Эдэ бүгэдые бариха, түхеэрхэ, худалдан абахадамнай 600 мянган түхэриг гаргашалагдаха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхозоймнай ажахыһаа 2,5 миллион түхэригэй олзо доход абтаа һэн. Саашадаа өөһэдын машина техникэтэй боложо, тэдэнээ зүбөөр, дүүрэн хүсэндэнь хэрэглэжэ, колхозойнгоо ажахые эрид ехээр хүгжөөжэ, олзо доходоо ойрын 1—2 жэлдэ 3—4 миллион түхэриг хүргэхөөр хараалнабди.

Механизаторнууд, мэргэжэлтэд! Мандаа ерэжэ, партиин ЦК-гэй тогтоолые бэелүүлхэдэмнай туһалыт гэжэ урижа байнабди.

С. Г. Бадмаев, Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Бодото ажалаараа харюусая

«Колхозно байгуулалтые хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые, энэ асуудалаар нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые Түнхэнэй аймагай бүхы ажалшад анхаралтайгаар шудалжа, зүбшэн хэлсэжэ байна. Тиихэ зуураа машинно-тракторна станцинуудые хубилгажа, техникые колхозуудта худалдаха гэһэн партиин хэмжээ-ябуулгануудые манай колхознигууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд нэгэн һаналтайгаар дэмжэжэ, бүримүһэн һайшаажа байнхай.

Хэнэйшье мэдэхээр, МТС-үүд хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Тэдэнэр гүрэнэй зүгһөө хүдэлжэ, колхозуудые бэхижүүлхэ, газар таряалангые болон мал ажалые шэнэ, түрүү аргаар эрхилхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр абадаг болохо хэрэгтэ нилээд туһа хүргэһэниинь элитэ. Теэд мүнөө үедэ парти, правительствын хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ хэмжээнүүдые абаһанай ашаар колхозууд бэхижэжэ механизаторнууд болон мэргэжэлтэдэй олошороод, колхозуудай шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдтэй болоод байхада, тэрэнэй үйлэдбэриин-техническэ үндэһэ һууриие хубилгаха арга нүхэсэл олгогдоо бшуу. Энээниие манайшье аймагай колхозуудай жэшээ дээрэһээ хаража болохоор.

Һүүлэй 3—4 жэлэй туршада манай колхозуудай экономико хараа байса бэхижээ. Тэдэнэй мүнгэн олзо ехэ боложо, хубаагдадаггүй жасань ургажа, машина техникээр зэбсэглэгдэжэ байна. Һүүлэй үедэ аймагаа бүхыдэнь электричествотэй болгохо талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Гүрэнэйнгөө урдахи түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ, колхоз бүхэндэ хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ бүхы колхознигуудые, механизаторнуудые элсүүлхын, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохын түлөө Түнхэнэй ажалшад 1958 ондо нилээд дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаад байна.

Абаһан энэ ехэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө аймагай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо ехэл бодомжотойгоор, оролдосотойгоор ажаллаха болоно, ажаллажашье байна. Колхозуудаймнай гэшүүд КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые, нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, **трактор болон хүдөө ажахын машинануудаа МТС-һээ бүримүһэн абажа, колхоздоо асараад байнхай.** Тиигэжэ хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэхын хойноһоо колхознигууд болон механизаторнууд нэгэдээд, эршэмтэйгээр оролдожо байна.

Парти, правительствын хараалһан агууехэ хэмжээ-ябуулгануудые колхознигууд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшад өөһэдынгөө суглаанууд дээрэ бүримүһэн дэмжэхэ зуураа, хүдөө ажахын хүтэлбэрилгые эрид хубилган табиха тушаа һанамжа дурадхалнуудаа оруулна.

Тусхайлбал, **колхозуудай хүдэлмэридэ ёһотой һайн туһаламжа хүргэхын, мүн тэдэнэй хүдэлмэриие гүрэнэй талаһаа хинан шалгахын түлөө аймагай Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдһээ бүридэһэн тусхай таһаг бии болгохо тушаа дурадхал орхно.** Трактор болон хүдөө ажахын машинануудые иишэ тиишэнь зөөхэ, шэрэхэ ябадалые үсөөрүүлхын түлөө полевой стануудай дэргэдэ тусхай халхабша, сарайнуудые бариха, жэжэ божо заһабарилга хэхэ мастерскойнуудые бии болгохо һанамжанууд хэлэгдэнэ. **Шэнэ байдалда колхозой ажахые эмхидхэхын түлөө комплексно — тракторна бригада эмхидхэхэ гэжэ ехэнхидээ шиидэбэ. Тиихэдээ комплексно-тракторна бригадын бригадирай орлогшоор шадабаритай бэрхэ, механизатор байха юм. Мүн колхозуудта тракторна хүдэлмэриин тоое бүридхэхын түлөө тусхай счетоводууд томилогдохоор хараалагдана.**

Машинно-тракторна станцинуудай хубилгагдахада хэдэн олон коммунистнууд - механизаторнууд колхозуудай партийна организацинуудта орохо болоно. Колхозуудаймнай партийна эхин организацинууд томо, хүсэ ехэтэй болохонь гээшэ. **Тиимэһээ мүнөө үедэ колхозой партийна эхин организацинуудые бэхижүүлхэ, тэрэнэй хүтэлбэридэ эдэбхитэй, мэргэжэл шадабаритай хүнүүдые табиха шухала болоод байна. Партиин айком энэ асуудалые шиидхэжэ байнхай.** Гэхэ зуура, колхозуудта партийна эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриие хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэмтэй һайнаар ябуулха гээшэ коммунист бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг болоно.

Аймагай хүдөө ажалшад хабарай тарилгын хүдэлмэриие эхилхээ байна. Поли дээрэхи саһан хайлана. «Путь к коммунизму» колхозой гэшүүд газарай хүрьһэндэ шииг нойто бариха зорилгоор эртын борнойлго эхилхээ байна. 1958 ондо абаһан социалистическэ уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө, колхозуудай ниитын ажахые, экономикые улам саашань хүгжөөхын түлөө унаһан малгайгаа абангүй, үсэд шангаар ажаллахань дамжаггүй. Тиигэжэ һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ зорилгые шиидхэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха юм.

Б. Зонхоев, КПСС-эй айкомой секретарь.

Артельдээ үлэжэ хүдэлхэм

—Манай Инсынгэ нютагай колхознигууд «Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно - тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые зүбшэн хэлсэжэ байна.

Манай колхозые Нарһатын МТС-эй тракторна 2 бригада хангадаг байгаа. Теэд, энэ МТС колхозоймнай центрһээ 70-аад километр холо байдаг юм. Тиимэһээ хабарай тарилгын үедэ машина техникэ нютагтаа асарха болоходоо нилээд ядалдадаг байгаабди. Мүн МТС-эй хүтэлбэрилэгшэдтэй үгээ ойлголсонгүй энэ тэрэ юумэндэ арсалдаха ушарнуудшье үзэгдэдэг һэн. Энээнһээ урда машина техникын МТС-эй мэдэлдэ байхадань колхознигууд дураараа ашаглаха аргагүй байгаа.

Хабарай тарилгын үедэ хоёр талаһаа эзэд байхадаа трактор машина ашаглаха түсэбөө ондо ондоогоор табидаг, ажалаа өөһэдынхеэрээ хүтэлбэрилдэг байхадань хүдэлмэри урагшаа ябадаггүй, бираатай ургаса абтадаггүй һэн.

Мүнөө өөрынгөө мэдэлдэ машина техникэтэй болоходоо газар таряалангай хүдэлмэриие нютагайнгаа эрхэ байдалтай зохилдуулан хэдэг болохобди. Тиихэдэ ороо̄һо таряанай болон тэжээлэй ургамалнуудай үндэр ургаса хуряаха арга олдохо. [...] колхоз энэ [...] газар элдүүри[...] зарим шухала [...]рэгтэй машина[...]дые абаха юм.

Би өөрынгөө [...]гэжэлые саа[...] үргэлжэлүүлхэ [...]рилгоор дээдэ [...]гуулида һураха [...]наатай байдаг [...] Теэд энэ тогто[...]гараад байхада, [...]хоздоо үлэжэ, [...] эршэмтэйгээр [...]лахаар шии[...] Мүнөө Улан-Үдэ[...] Зооветинсти ту[...] заочноор һур[...] байнаб. Колхо[...]шье хүдэлжэ [...]гаад мэргэжэлээ [...]гэлжэлүүлхэдэ [...]маагүй. Уда[...] дээдэ һургуул[...] болохоб.

Дашабал Бан[...] Яруунын айм[...] Ленинэй нэрэм[...] колхозой агро[...]

МТС-үүд үүргэеэ дүүргээ

Мүнөө үедэ манай оронһой колхоз бүхэн өөһэдынгөө шадалаар газар таряалангаа ашагтай олзотойгоор эрхилжэ, гүрэндөө хүдөө ажахыһаа абтадаг элдэб зүйлэй эдеэ хоол бүри ехээр үгэхын түлөө хаа яагүй тэмсэжэ байна. Тиин колхознигуудайшье эдэбхи үүсхэл тон ехээр хүгжөө. Иимэ болохолоороо улам урагшаа бадаран хүгжэжэ байһан колхозно байгуулалтада МТС-эй үзүүлдэг үүргэ саашадаа хэрэггүй болоһониинь гайхалтайшье бэшэ.

МТС-эй механизаторнууд садай, огородой газар элдүүрилхэдээ, поли дээрэ наг шэбхэ гаргахадаа, гүүртэ, отарануудта үбһэ тэжээл зөөхэдөө хайша хэрэгээр хүдэлмэрилдэг, эдэ мэтын ажалые «олзогүй» гэжэ нэрлээд лэ, «олзотойхон» ехэнүүд полинуудые хахалха, эдлүүрилхэеэл оролдожо байдаг һэн. Гадна, МТС-эй мэргэжэлтэд тарилга хэхэдээ ёһотой үүргэеэ дүүргэдэггүй, саг болзорыень алдадаг, эртын пар ойротожо хахалагдадаг байгаа.

Мал ажалай хүндэ хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха хэрэгтэ зарим МТС-үүд ёһын тэдысэ хандадаг байгаа. Жэшээлхэдэ, Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоздо тэжээл зөөхэ дүүжэн харгы, мал уһалалгые оньһожоруулха, тэжээл буйлуулха хэрэгсэлнүүд үнэтэй сэнтэйгээр худалдажа абтаад, миин хэбтэжэ байна. Теэд Саянтын МТС эдэ [...]сэлнүүдые малай гүүртэ дээрэ[...] хохоёо һанаашархана шьегүй.

Энээнһээ хойшо колхозуул[...]дын техникэ, механизаторнуу[...] болоходоо ажал ехэтэй хүдэлм[...] саг болзор соонь шанар һа[...]гаар оньһожоруулха болоно.

МТС-үүдэй үгы болгогдохо[...]ри дээрэнь колхозуудые з[...] частьнуудаар хангажа байбал, заһабариин мастерской байгуу[...] зохистой гэжэ һанагдана. Г[...] колхозуудые трактор болон х[...] ажахын машинануудаар, гор[...] тоһодолгын хэрэгсэлнүүдээр х[...]ха хэрэгые аймагай гүйсэдком[...] хилжэ байгаа һаа таарамж[...] байгаа. Юундэб гэхэдэ, аймгүй[...]ком колхозуудые автомашин[...]даар, хүндэ хүдэлмэри онь[...]руулха хэрэгсэлнүүдээр хан[...] байдаг туладаа нилээд дүрш[...] гээшэ. Тиихэдээ аймгүйсэдком[...]дөө ажахын таһаг байгуулха [...]но. Эндэ агроном, зоотехник, [...]нер-механизатор, газар эсхэмж[...]шэ, мелиораторай мэргэжэлт[...]нууд, инструктор-бухгалтер, [...]лэгшэ хүдэлмэрилхэ ёһотой.

Колхозууд машина техник[...]далдан абахадаа, тэрэнээ эзэн[...] хэрэглэн зүбөөр ашаглажа, [...] продукциингаа үнэ сэнгыень [...] даруулха аргатай болоно.

А. Капус[...] агроном, пединститутай ба[...]

Бүри һайн болохонь

Колхозууд барилгаа МТС-эй туһаламжагүйгөөр хэжэ шададаггүй байһан юм. МТС-эй механизаторнууд барилгада орохо модо шулуу зөөдэг һэн. Тэрэ заримдаа модо шулуу зөөлгэдэ горюч ехээр гаргадаг байдалынь МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд тракторнуудые энэ хүдэлмэридэ табидаггүй байгаа. Эгээл тиимэһээ олон колхоз барилгынгаа түсэбые дүүргэдэггүй һэн.

Жэшээлхэдэ, «Ошон» колхоз жэл бүри малай олон барилга бодхоохоор хараалдаг юм. Модо шулуу хүдөөдэ бэлдэжэрхеод, тэрэнээ зөөхэ аргагүйдэдэг, малай байра барилгые хэдэн жэлээр хойшолуулдаг байгаа. Баһал иимэрхүү шалтагаанаар олон колхоз силосой барилгануудые тэжээ[...] шада[...] байгаа һэн.

Мүнөө [...] ЦК МТС-ү[...] билгаха тух[...] тогтоол [...] Колхозууд өөр[...] [...] дые худалдан [...] бал, барилгад[...] гөөр хэдэг б[...]

Г. Глазу[...]

РЕПОРТАЖ. ЭДЭ ҮДЭРНҮҮДТЭ...

Эдэ үдэрнүүдтэ Сэлэнгын МТС-эй хашаа соо урдынхидал бэшээр үзэгдэнэ. Хүн бүхэндэ минуташье үнэтэй хаш. Теэд яараншьегүй яахаб, колхозуудта худалдагдажа байһан трактор, машинануудые түргөөр бүридхэхээ, заһабарилагдаһыень колхозуудтаа абаашахаяа оролдожо байна бшуу.

Заһабариһаа гараһан бэлэн тракторнууд, һаяхан асарагдаһан шэб шэнэхэн сеялкэнүүд, плугууд зэлэ татан жэрылдэнэ. Гартаа сааһа, карандаш бариһан хүнүүд һубарилдан, машина бүхэниие шэнжэлэн харанад. Тусхай комиссиин эдэ гэшүүд машина бүхэнэй хэды шэнээн ашаглагдаһаниие хараалжа, үнэ сэнгыень тодорхойлжо байба...

МТМ соо бүрин хүлгөөтэй. Заһабарида ороһон һүүлшын тракторнууд задалаатай. Дээгүүр һолжорхоо байһан кран тракторай ехэ деталнуудые үргөөд абахань, һээргэнь һуулгажашье байхань харагдана.

Мастерскойн тэгэн дунда «С-80» маркын ехэ трактор задалаатай. Хүдэр улаан хоёр хүбүүд гартаа тулхюур барижархиһан, заһабари хэжэ байбад.

— Зай, хүбүүд, колхоздо худалдагдаха трактораа заһабарилжа байна гүт?—гэжэ тэдэнһээ асуугдаба.

—Үгы даа, энэмнай сабшалан һайжаруулха отрядта үлдэхэ хүсэ ехэтэй трактор. Үнгэрэгшэ жэлдэ бидэнэр энэ трактораар колхозуудта һубаг каҥава татаа, сабшалангай бургааһа сэбэрлээ һэмди. Мүнөө энээнээ заһабарилжа, тушаахамнай,—гэжэ Бадма Дашинимаевынь хөөрэбэ.

— Энэшни колхоздо хэр таатай трактор агшаб. Үнэ сэнгынешье ехэ, горючишье ехээр галдадаг. Минии һанахада, «ДТ-54», «Беларусь» маркын тракторнууд ёһотойл ашагтай байха шэнги агша,—гэжэ Даши Цыбденов болгоомжотойхоноор хэлэнэ.

— Партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэритэй танилсаба гүт?—гэжэ тэдэ механизаторнуудһаа үшөө асуугдаба.

— Танилсаа даа,—гэжэ заһарюусаба.—Ёһотой зүб шиидхэбэри абтаа гэшэ. Хүдөө ажахы дээрэ энэ баян техникэ зүбөөр, шадалыень гүйсэдөөр лэ эзэрхүүлхэ сэгэ даа. Бидэ хоёр Тельманэй нэрэмжэтэ түрэл колхоздоо сэхэ ошохоёо гэжэ шиидэһэбди. Энээнэй урда хүдэлгэдэг тракторнуудаа бүтэн бүхэрөөр даажа абаад болоод байнабди,—гэжэ Бадман хэлэбэ.

Мастерской соо һанаа амар ябаһан хүн юрэдөөшье харагданагүй. Барандаал мүнөөдэр поли дээрэ гарахаа байһан юумэдэл тэбдэнэ. Иланхаа даажа байһан тракторнуудаа заһабарида оруулһан механизаторнууд заһабарилгадаһан деталь бүхэниие ханамжатайгаар харана, шэнэ часть табихые оролдоно. Тээд саашадаа тэрэ техникын эзэн—жолоошо болохоёо байһан хүнүүд тиигэншьегүй яахаб.

МТС-эй главна механик Михаил Гаврилович Гандин баһал тугшаруухан ябана. Заһабарида байһан трактор бүхэнэй хажууда ошожо, механизаторнуудта хэрэгтэй заабари үгэнэ, зарим юумыень өөрөөшье харуулан хэжэ үгэнэ. Узловой аргаар хэгдэжэ байһан заһабариие график соонь дүүргүүлхын түлөө главна механигай оролдолго элеэр харагдана.

— МТС-най хамта 56 трактортай юм. Тэдэнэймнай 45-ниинь заһабарилгадажа дүүргэгдээ,—гэжэ нүхэр Гандин хөөрэнэ.— Тэдээн соонһоо зариманиинь сабшалан һайжаруулха отрядта үлэхэ байна. Мүнөө зонымнай колхозууд тус бүридөө арга боломжоо тооложо, хэды түхэригэй ямар техникэ худалдажа абаха байһанаа тодорхойлоо. Энэ жэлдэ талаан болоходоо тракторна шэнэ сеялкэнүүдые олоор абаһан байнабди. Энэ баян техникэ колхозуудай өөһэдынь мэдэлдэ орохоодо ажахын саашан хүгжэлтэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байһан...

МТС-эй контородо ажахыгаа шэлэдэн хубилгаха талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. Мэргэжэлтэдые, механизаторнуудые колхозуудта хубаарилан эльгээхын тулада хүн бүхэнтэй хөөрэлдөөн болоно.

—Хамта 151 механизатортай байгаабди,—гэжэ МТС-эй директор Александр Баданович Кузьмин хөөрэбэ.—Тэдэнэймнай олонхинь өөһэдынгөө түрэл колхозуудта ошохо гэжэ шиидэнхэй. Эдэ механизаторнууд колхозуудай таряан ажалда хүдэлмэрилхэ гол хүсэн боложо үгэхэ байна. Тиимэһээ түрүүшын жэлдэ тэдэнэй түлөөһыень доошолуулжа болохогүй гэжэ һанагдана. Сталинай, Тельманэй, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудһай яһала шанга шадалтай болонхой, олоншье трактор, машина худалдан абаха шадалтай гэшэ. Гадна автомашинуудаар олон. Эдэ колхозуудта бүхы техникые дааха, механизаторнуудай ажал хүтэлбэрилхэ инженер-механик, агроном, зоотехник байха гэшэ бэзэ. Тиимэһээ колхозуудта тракторно-полевой бригаданууд эмхидхэгдэхэнь [illegible] орлогшо байгаа һаа һайн һэн. Һуулаар экономикотой бусад колхозуудта тракторно-полевой бригаданууды байгуулхада таарамжатай байгаа.

—Мэргэжэлтэдэй талаар ямар һанамжатайбта?

— Аймгүйсэдкомой дэргэдэ инженер, зоотехник, агроном гэхэ мэтын мэргэжэлтэдэй группэ байгуулха гэһэн һанамжые дэмжэхэ байнаб...

Иигэжэ эдэ үдэрнүүдтэ Сэлэнгын МТС-эй ажабайдалда шэнэ хубилалта болоно, колхозуудта худалдаһан трактор, машинануудые абаашалга эхилнэ.

Б. Дашиев, манай тусхай корреспондент.

Иволгын аймагай колхозууд үдэр бүри МТС-үүдһээ трактор, маши[...] худалдан абаад, абаашажа байнхай. Эндэхи «Заветы Ильича» колхоз [...]тор, 4 комбайн, 7 сеялка, утаржуулга тарааха машина, лафетнэ жатка [...] бусад машинануудые 300 мянга гаран түхэригтэ абаад, тэрэнэйгээ түлөө [...]бан жэлэй түршэдэ гүрэнтээ тоосохо юм. Эдэ техникэ худалдан [...]ханизатор колхоздо ошохоор шиидэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын МТС-эй главна инженер Напов колхозой тр[...]шэ Бурков хоёр трактор, машинануудые худалдажа абаһан акта гара[...] байна.

Н. Лубсандоржиевой фото

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Хонидоо олон болгохо уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэнэбди

...най «Улаан Одон» колхозой ...шод тоо толгойень олошоруул... тула хонидоо олоорнь хэнзэ... ...жэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 150 ...га абаха гэжэ шиидээ һэн. ...онишоднай бүхы арга болом... ...о хаража үзөөд, зариманиинь ...ехэ уялга абаа. Жэшээлхэдэ, ...Самбуевай, Лыгжима Сам...гай отаранууд 100 эхэ хонин ...һөө 180 хурьга абахын түлөө ...ондоо мүрысэжэ байнхай. ...лхозой хараалһан түсэбэй ...р, 1700 хурьган абтаха аад, ...ө 1600 хурьган бүхы дээрээ ...ад байна. Үбэлэй хүйтэн, бэр...элтэй үе байбашье, Ринчин ...ановай, Цэндэн Цыренжапо... отаранууд хурьгад яһала ...ар түлжэжэ байнхай. Р. Бал...овай отарада 229 хурьган, Ц. ...енжаповай отарада 244 хурьган ...жа, эдэ нүхэд хонидые ту... ...э түсэбөө дүүргэбэ.

...л абахатаяа хамта хонидоо ...үлжэ байгаабди. Мүнөө үедэ ...хонин отондо оруулагдажа, ...инь искусственна аргаар үрэ... ...эдээ, Хонидые үрэжүүл...алаар дутуу дунда зүйлнүүд ...байһан юм. Хурьгаламсаарнь ...хони тэрэ дарыдань үрэжүүл... ...эшэ бэрхэтэй асуудал. ...най партийна эхин организа... ...иной тоо толгойе олошоруул... ...ултэрыень һайжаруулха хэрэг... ...э анхарал хандуулна. Бүхы ...зингуудай, залуушуулай ...ойлгууламжын хүдэлмэри ...набди. Хонидоо үсхэхэ тухай ...коммунистнарай, залуу... ...суглаанууд дээрэ хэдэн да...табигдажа, дутуу дунда зүйл... ...элирүүлэгдэһэн байна. ...алайнгаа дутуу дунда зүйлнүү... ...тэрэ дары элирүүлэн зай... ...н тулада партийна эхин ор...ацииин зүгһөө ехэхэн оролдол... ...гаргадаг. Коммунистнарай, ...омолецуудай, колхознигуудай ...нууд дээрэ жаяг заршам ...руулха тухай асуудал зүб...элсэгдэжэ, шүүмжэлэл, өөры...шүүмжэлэл болодог. ...опагандистнар, агитаторнууд... ...арти, правительствын табижа ...шухала шухала асуудалнуудаар ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа, колхозойнгоо, колхознигуудайнгаа ажал, байдалтай холбохые нэн түрүүн оролдодог заншалтай. Мүнөө үедэ 23 агитатор ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна. Эдэнэй дундаһаа 6 агитатор хониной отаранууд дээрэ хүдэлмэрилдэг. Долоон хоног соо хоёр дахин газетэ, журналай һонинуудые уншажа үгэдэг, хонишодой һонирхоһон асуудалнуудта харюусадаг, хөөрэлдөө хэдэг юм. Мүн һарадаа хоёр дахин манай гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнуудаар, һунгуулиин гурим тухай хонишодой дунда лекци уншагдадаг. Хонишоднай долоон хоног соо нэгэ дахин колхозой центр ерэжэ, кино хараха гү, али клуб соо наадаха зугаалха аргатай.

Агитаторнуудтай өөһэдтэйнь ябуулха хүдэлмэридэ дутуу зүйлнүүд үшөө бии. Зарим агитатор дүршэл багатайшагууд дээрэһээ һонирхолтойгоор хөөрэлдөө хэжэ шададаггүй. Тиимэһээ саг үргэлжэ агитаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхын тулада семинар хэгдэдэг байна. Мүнөө үедэ манай агитаторнуудай дундаһаа Балганов, Танганов, Жигжитов гэгшэд агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри муу бэшээр ябуулжа байна. Отарануудтамнай нэгэ улаан булан нээгдэнхэй. Тэндээ хонишод бултадаа сугларжа, лекци шагнадаг, үдэр бүриин газетэ, мүн журнал, номуудые уншадаг. Отара бүхэнэй хүдэлмэриие элирүүлэн харуулһан, бодото ажалыень үнэ сэнгээрнь тодорхойлһон плакат-диаграмманууд тэндэ бии.

Отарануудай хоорондохи социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргажа, түрүү ябагша отарануудта улаан тугхан барюулагдадаг. Түрүү хонишодой дүршэл, амжалта колхозой барламал газетэдэ толилогдодог. Энэ газетэсэ тон һайн удхатай, һонирхол ехэтэй, колхозойнгоо ажал хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ туһалха хурса зэбсэг болгохын түлөө партийна организаци оролдоно.

Хонидой тоо толгойе олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха хэрэгые дүршэлтэй, анхарал абьяас ехэтэй хүнүүд шиидхэхэ байна. Манай хонин ажалда наһатай хүнүүдтэй хамта, мүн олон залуушуул хүдэлмэрилжэ, дүй дүршэлтэй боложо байна. Нүхэд Дашидондокова, Ринчинов, Малаханов болон бэшэшье залуушуул ажалдаа һайнаар хандажа, шадабаритай хонишод болонхой. Мүн аймагай комсомольско организацинуудһаа ерэһэн залуушуул Галина Деменкова, Нэлла Зяблицева гэгшэд хэдэн зуугаад хурьга һайнаар абажа шадаба. Манай колхоздо ерэһэн зооветинститудай студентнэр хонин ажалдамнай ехэхэн туһаламжа үзүүлжэ байнхай. Жамбал Цыремпилов, Александра Кубрикова, Николай Ланцов гэгшэд хүдэлмэридөө һайнаар хандажа, горьтой дүй дүршэл олоһон байна.

Колхозой правлениин, партийна эхин организациин зүгһөө мал ажалай мэргэжэлтэдэй хүдэлмэриие һайжаруулхын тулада ехэхэн анхарал табигдажа байдаг.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ манай бүхы колхознигууд ажал хүдэлмэреэ улам һайжаруулхые, хониной тоо толгойе олошоруулхые оролдон ажаллажа байна. Һунгалтада бэлэдхэлэй хүдэлмэри саг соогоо дүүрээ һэн. Энээндэ колхозой, нютагай эдэбхитэн оролдосотойгоор хабаадалсаа. Илангаяа эхин һургуулиин багша Д. Б. Будаев, клубые даагша Г. Галсанов гэгшэд һайн жэшээ харуулаа һэн.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхоздо сабшалан, таряалангай ургасын муу байһан дээрэһээ малай тэжээл дуталдаха байна. Тиибэшье бидэ бүхы арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ, гүрэнөө, арад зоноо һү, мяха, нооһоор хангаха зорилгые шиидхэхын түлөө шармайн оролдохобди.

Ц. С. Сультимов,
Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой партийна организациин секретарь.

Комплексно бригадануудай агитпунктнууд

...ойлгууламжын хүдэлмэри манай ...здо саг сагтаа үнгэргэгдөөд ...оггүй, хододоол ябуулагдажа ...г юм.

...СР-эй Верховно Соведтэ һун... ...һунгуулиин кампаниин боложо ...уедэ тус хүдэлмэри бүри ...ахаргдаба. Колхозой партийна ...изаци агитпунктые гансахан ...стогууд дээрэ бэшэ, комплекс... бригадануудта эмхидхэхэ ...шиидэһэн байгаа. Тиигэжэ ...болон Доодо-Енхорто, Ца...Усанда — хамта 3 агитпункт ...обди. Агитпунктнуудые дааг... ...ветеринарна фельдшер Цы...Доржи Гындунов, эхин һургуу...даагша Александра Алексеева, ...гша Валентина Нефедова гэг...томилогдонхой. Тэдэ агитпункт... ...яһала һайнаар түхеэрэгдээ. ...ункт бүхэндэ уряа лозунг, пла...атын зүйлнүүд байхаһаа гад... ...57 ондо колхозой хэһэн хүдэл... ...н дүн, тэрэшэлэн энэ жэлдэ ...н уялга харуулагдана. Агит...нууд туд тудтаа түсэбтэй. Тэ... ...ёһоор элидхэл, лекци ...хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ, ...тайлбари үгэхэ столнууд бии ...гдонхой. Агитаторнууд агит...ууудтаа үдэр бүхэндэ ээлжээ... ...хүдэлмэрилнэ. Гурбан агит... ...н хоёртонь бишыхан библио... ...н болгообди. Тосхоной ажал... ...үлөөтэй сагтаа агитпунктнууд... ...мардаг, газетэ, журнал, ном ...ар, лекци, хөөрэлдөө шагна... ...ха юм.

...тийна организаци агитатор... ...эмэжэ табяа. Жэшээнь, Цагаан-Усанда 14 хүн агитатораар хүдэлнэ. Тэдэнэрэй олонхинь комсомолшууд юм. Агитаторнуудта тосхоной айлнууд хубаагдажа үгтэхэһөө гадна, мал ажалай отара, гүүртэнүүд даалгагданхай. Дээдэ-Енхорто 12, Доодо-Енхорто 7 агитатор бии. Иимэ хүсэтэй агитколлективые бии болгоод байхадаа колхозой партийна организаци агитаторнуудай семинар үнгэргэһэн, тэдэнэртэй 3 дахин суглаа хэһэн байна. Тэдэ семинар, суглаанууд дээрэ агитаторнуудай хэхэ хүдэлмэриин түсэб тодорхойлогдоһон байгаа.

Агитаторнуудай тоодо хонишон Цыбан Гындунов, бригадын тоо бүридхэлшэ Иван Иванов, тракторист Дмитрий Перевалов, сакманщица Александра Бурлакова, багша Елизавета Цыбикова, комсомольско организациин секретарь Вера Козина, хонишон Владимир Исаков болон бусад ороно. Эдэнэр өөһэдынгөө даaһан участогуудта һайнаар хүдэлмэрилжэ, һунгагшадые һунгуулиин дүримтэй, депутадта кандидадуудай намтартай танилсуулаа. Тиихэтэйгээ хамта 1958 ондо колхозой урда табигдаһан зорилгонууд тухай хэлэжэ үгэнэд.

Колхозой ветеринарна врач Н. Б. Михеев, медицинскэ врач В. И. Томыловская, колхозой түрүүлэгшэ Б-С. Т. Мункуев гэгшэд һүүлэй үедэ һунгалта тухай, советскэ демократи тухай лекцинүүдые уншаа. Гадна, элидхэлнүүдые хэнэ. Советскэ Армиин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ элидхэл хэгдээ. Мүнөө агитаторнууднай колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые, нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые колхознигуудта тайлбарилна.

Ажалай амжалта туйлаха хэрэгтэ агитационно ойлгууламжын хүдэлмэри ехээр нүлөөлдэг гээшэ. Гэбэшье, манайда үшөө олон, ехэ дутагдалнууд бии. Хонидые ороондо оруулга муу, үнеэдһээ һү һаалга бага байһан зандаа. Мүнөө үбэлэй үедэ колхоз 1150 хони хурьгалуулаа. Тэдэнэй миил 500-гаад толгойнь ороондо оруулагдаа. Һү һаалга нёдондоной февралиинхиһаа энэ оной февраль һарада 3000 тухай литрээр дээшэлүүлэгдээ. Энэмнай бага гээшэ.

Колхоз 1958 ондо нилээд ехэ уялга абанхай. Энэ уялга дүүргэхын түлөө колхозой хонишод, һаалишад шангаар тэмсэнэ.

Һү һаалгые дээшэлүүлхын тула үнеэдэй ашаг шэмэ үгэдэгэйнь зэргээр тэдэнэртэ тэжээл эдюулэгдэнэ. Гүүртэ бүхэндэ һү ехээр һааһан түрүү һаалишанда барюулагдаха вымпел бии болгогдоо. Һаалишад Мария Буянтуева, Цыбик-Дулма Ранжилова, Мани-Дари Базаржапова, Мария Доржиева болон бусад үнеэн бүриһөө һү һаалгые нёдондонойхиһоо 500—700 литрээр дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Г. Хайдуков, Зэдын аймагай «Октябрь» колхозой партийна организациин секретарь.

Коммунистнуудай ажалай жэшээ

...ай «Заветы Ильича» кол... ...һайнаар хүдэлмэрилдэг, ...эрхим үльгэр жэшээ ха... ...хонишод олон юм. Тэдэнэй ...Цырен-Дулма Николаевна ...евагай даадаг отарынхид ...Колхозой правлени, партий... ...ин организаци колхозойнгоо ...үлтэрэй хонидые коммунист... Ц.-Д. Дагбаевада даалгаһан ...а.

...ээ нүхэр Дагбаевагай ота... ...хонид гол түлэб хурьгалжа байна. Тэндэ абтаһан шэнэ түл гарзагүйгөөр мал болгогдоно. Отарада хүдэлжэ байһан коммунисткануд Дагбаева, Цыбикжапова, Додеева гэгшэд отарынгаа хонидые туд бүриин 130 толгойгоор хубаажа абаад, гараһан хурьгадынь ами аминдаа харууһална. Эдэ хонишод мүнөөдөө хүн бүхэнэй зуугаад хурьгатай болоод байна.

Отарынхид хонидоо тарган байлгадаг туладаа һайн түл абана. Хони хурьгадаа зоотехнигэй заабаряар эдеэлүүлжэ, харууһалдаг.

Отарын хонишод энэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 140 хурьга абаха уялгатай. Тиимэһээ мүнөө отарын хонид зун хэнзэлүүлэгдэхээр олоороо ороондо оруулагдаа. Энэ отарын 180 хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ.

А. Цыбикжапов.

«Агитаторай блокнодой» табадахи номер

...С-эй Бурят-Монголой обкомой про...н, агитациин таһагай «Агитаторай ...ай» ээлжээтэ номер хэблэлһээ ...

...лдөө хэхэ материалнууд гэжэ бү... ...«Коммунистнууд болон партийна... ...гүйдэй бата нэгэдэлэй кандида... ...түлөө дуугаа үгэе!», «Николай Ма... ...үдые хаа хаанагүй дэмжэе», ...д хонидоо хэнзэлүүлхын түлөө тэмсэнэ», «Мал ажалые эрид шууд хүгжөөхын түлөө биданэр хайшан гэжэ тэмсэнэбиибди?» гэһэн статьянууд хэблэгдээ.

Хөөрэлдөө хэхэдэе хэрэглэхэ гэһэн бүлэгтэнь «БМАССР-эй 1958 оной арадай ажахын түсэб болон Гүрэнэй бюджет тухай» материал толилогдоо.

«1957 ондо капиталай оронуудта болоһон забастовочно тэмсэл» гэжэ статья **уласхоорондын байдал тушаа** гэһэн бүлэгтэнь гараба.

Агитаторта туһаламжа гэжэ бүлэгтэ «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» СССР-эй Верховно Соведай сесси дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэхэ элидхэлэй тезисүүд тушаа хөөрэлдөө хэхэ темэнүүд заагдаба.

Ухибүүдэй түрүүшын балет

Ухибүүдэй дуу, хатар болон хүгжэмые харалга дүтэлжэ байна. Улан-Удын бурят интернат-һургуулиин һурагшад энээндэ эдэбхитэйгээр бэлдэнэ. БМАССР-эй габьяата артист Ф. Ивановой хүтэлбэрилдэг кружогойхид «Доктор Айболит» гэжэ балет наадажа һурана. «Доктор Айболит» Бурят-Монголдо ухибүүдэй эгээл түрүүн табиһан балет болохо. Энээндэ 30 ухибүүн хабаадалсаха юм.

Айболидые 10-дахи классай һурагша Б. Хусаев, Баабгайе 9-дэхи классай һурагша М. Цыдыпов, Ванечка болон Танечкын 9-дэхи классай һурагшад Лида Данзанова, Галя Шендакова, Үнэгэниие—9-дэхи классай һурагша Полина Эрдынеева, Хараасгайе—Тамара Эрдынеева, Тахяаханиие 7-дохи классай һурагша Клара Петрова, Дальбараахануудые—һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүл Галя Парфенова Наташа Калина хоёр наадахань.

Һаяар энэ балет оперно театрын сценэ дээрэ табигдаха юм.

И. Посталицын фото.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэгшэдэй зүблөөн

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэгшэдэй республикын зүблөөн һаяхан болобо. Зүблөөндэ Бурмонкоопсоюзай системын 200 гаран хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа.

«Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ, 1958 ондо хэгдэхэ зорилгонууд» гэһэн элидхэл Бурмонкоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Гарможапов хэбэ. Элидхэлэй удаа 14 хүн үгэ хэлэжэ, эдеэ хоолой зүйл бэлэдхэхэ талаар өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулһан байна.

Зүблөөнэй һүүлээр 3 үдэрэй семинар үнгэргэгдөө.

Д. Колмаков.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо

КУЛЬТБАЗА СОО

Үнгэрэгшэ жэлдэ Тохой нютагтахи малай гүүртэдэ культбаза баригдаһан юм. Мүнөө энэ культбаза соонь аятай зохид, дулааншье байдаг. Тус культбазые даагша, гүүртын тоо бүридхэгшэ Ким Банзаракцаев үдэр бүри шэнэ газетэ, журналнуудые байлгадаг юм. Гүүртын малшад сүлөөтэй сагтаа эндээ сугларжа, радио, лекци, хөөрэлдөөнүүдые шагнадаг болонхой.

ХҮНГЭН МАШИНА АБАБА

Энэ колхоздо мүнөө дээрээ хори гаран ашаанай машина тоологдодог. Һаяхан колхоз «Волга» маркын хүнгэн машина абажа, үшөө нэгые нэмээбэ.

3550 ҮНДЭГЭН

Данзан Бальжинимаев колхозой шубуу харууһалдаг юм. Энэ нүхэрнай мүнөө 514 эмэ тахяа харууһалжа байна. Нүхэр Бальжинимаев тахяануудаа үндэгэлүүлжэ, январь һара соо 3550 үндэгэ абаба.

А. Бадмаев.

Сэлэнгэ.

МАРХАЙН АША ТАРХАЙ

Сайн, нүхэр Тархай!

Манай Хориин аймагай «Красный партизан» колхозой клуб соо һаяхан нээмэл сүүд болоод, энэ колхозой гурбан хони, хоёр гахай, гахайн тэжээл хулуужа худалдаһан Н. Г. Симаковой сүлөөе арбан жэлээр хаһаха гэжэ шиидхэһэн байна. Хулгайшан баригдажа, хуягаа хуулагдаа хадаа дүүрээ гээд, Танда дуулгангүй орхижо болохо байгаа. Теэд, тиихын аргагүй байшаба. Юуб гэхэдэ, хулгайһаа уламжалан колхозой правлениин хүдэлмэридэхи хүндүүлхэй газарнууд элирээ бшуу.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд (түрүүлэгшэнь нүхэр А. И. Козлов) 1957 оной зун колхоздо Симаковой ерэхэдэнь ямар хүн бэ, найдабаритай, шадабаритай хүн гү? гэжэ шалгангүй, хулгайшан һаа, хулуужа бай, архиншан һаа, абажа бай» гэһэндэл, юухэ хүүхэгүй хонишон болгоод, бүхэли отара даалгаһан байгаа. Тэрэнь хара хулгайшан байжа, богонихон саг соо гурбан хони хулуун худалдаад, харууһалдаг хонидоо эзэгүйгөөр орхижо, дура зоргоороо Хориин центр ошоод, хэдэн хоногто «хүбхэн» болотороо архидаба. Тэрьедэжэ тонилһоор гурба хоноһон хойнонь колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдэжэ, шалгалтын комиссиин гэшүүдые отарадань эльгээгээ. Симаковой бусажа ерэхэдэнь, колхозой хүтэлбэрилэгшэд хэмжээ абаха, хэһээхын орондо, харин «архидажа, амаржа ерээ хадаа шадаа гээшэш» гэһэндэл адляар, тэрээниие угтаад, гахайн фермэдэ эльгээгээ. Тэрэнь колхозой хоёр гахай ходоро татаба.

Уламаа шангадхаха хэрэгтэй

Симаковой гурбан хони хулууһаниинь даб дээрэ балшыса элирээ. Үнэндөө хэдые «шарууһалһаниинь» хүсэд мэдэгдэнэгүй. Яахадааб гэхэдэ, тэрэнэй харууһалдаг хонидой сохом хэды байһыень хониной фермые даагша нүхэр Отаровшье, колхозой бухгалтер нүхэр Белоусовшье мэдэхэгүй байшоо! «Би хониёо хэзээшье тоолоогүйб. Дутаа һаань, намар нэмэлтэ түлбэридэ хонидые абахадаа хүсэлдүүлхэб гэжэ һанаад лэ, хулуужа байгааб» гэжэ сүүд дээрэ Симаков мэдүүлээ. Колхозой шалгалтын комисси, правлени юугээ хаража байдаг юм? Хаана, хэды хонитойгоо мэдэхэгүй гээшэ хоёр гартаа хэды хургатайгаа мэдэхэгүй байһантай адли болоно бэшэ гү?

Краснопартизанска сельпогой бэлэдхэлшэ Ли Ю-кунь, колхозой гэшүүн Долгорова гэгшэд Симаковой харууһалжа байһан хонид сооһоо нэгэ нэгые шэлэжэ худалдан абаһан байба. «Хэнэй хони худалдажа абаабта?» гэжэ судьягай асуухада, «колхозойл ааб даа» гэжэ тэдэнэр һэнгэргүйгөөр харюусаба. Симаковһоо гахайн тэжээл абаһан колхозой гэшүүн Балдандоржиев, «энэ тэжээл колхозой зөөри гэжэ мэдээ һэн гүт?» гэжэ судьягай асуухадань, «мэдээ» гэжэ харюусаһан байна. Симаковой хулгай хэхыень хаража, хабаадажа байһан эдэ хүнүүд «уһан сооһоо хуурайгаар гарашоол»...

Болоһон ушар байдалһаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд тобойжо харагдама тобшолол хээд, «уламаа шангадхаха» ёһотой гэжэ һанахадаа, нүхэр Тархай, Танда бэшэбэб.

К. Турков, «Улаан туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ШАТАР

Эрхүү город. Эхэнэрнүүдэй дунда шатараар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэжэ байһан XIV турай 5-дахи уулзалга һаяхан болобо.

Манай республикаһаа эльгээгдэһэн шатаршан Люба Игумнова 4 очко, нэгэ хойшолуулагдаһан партитай болонхой. Тэрэ Волгина (Омск), Мартынова (Казань), Янкова (Новосибирск), Мильниченко (Хабаровск) гэгшэдые шүүгээ. Тиихэдэ шатаршан Бадмацыренова $2^1/_2$ очкотой.

А. Михайлов.

Зүгы үсхэбэрилхэдэ ашаг олзотой

Хүдөө ажахын гол һалбари болохо мал, таряан ажалые улам хүсэтэйгөөр хүгжөөхэтэйгөө хамта, колхоз, совхозууд үрэ жэмэс таридаг, зүгы үсхэбэрилдэг болохо ёһотой гэжэ КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд, мүн партиин ЦК-гэй, Министрнүүдэй Соведэй Хандалга соошье заагдаһан юм.

Илангаяа колхоз, совхоз бүхэндэ зүгы зүбөөр барижа шадаа һаа, мёд ехээр абтаха байна. Гадна, зүгыһөө абтадаг воск, эмдэ ородог прополис, зүгын хорон гэхэ мэтэ промышленностьда ехээр хэрэглэгдэдэг. Зүгынүүд тоһо суглуулхаһаа гадна, ургамалнуудые үрэжүүлдэгынь мэдээжэ.

Ажахын бусад һалбаринуудта орходоо зүгы үсхэбэрилхэдэ ашаг олзотой юм, мүн ажалайнь гаргаша бага, абтаһан продукциинь үнэ сэн нилээд химда байдаг. Жэшээлхэдэ, Заиграйн аймагай Димитровой нэрэмжэтэ колхозой ажахын бүхы олзо доходой 13,6 процентнь зүгы үсхэбэрилгэһөө абтана. Тиихэдэ колхоздо гаргашалагдаһан бүхы ажалта үдэрнүүдэй 2,8 процентнь зүгы үсхэбэрилгэдэ хүртэнэ.

Манай республикын колхозуудай түрүү зүгышэд жэлһээ жэлдэ зүгы үсхэбэрилгэһөө яһала горьтой олзо доход оруулна. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларилай таарамжагүй байбашье, Баргажанай аймагай «Гигант» колхозой зүгышэн нүхэр Н. А. Толстихин зүгын бүлэ бүриһөө дунда жэшээгээр 48,3 килограмм мёд абаа. Түнхэнэй аймагай «Заря» колхозой зүгышэн В. П. Разгильдеев зүгын бүлэ бүхэнһөө 52,5 килограмм мёд хуряажа, колхоздоо 140 мянган түхэригэй олзо доход оруулаа. Мүн «Путь Октября» колхозой (Кударын аймаг) зүгышэн П. И. Бурлаков зүгын бүлэ бүриһөө 50 килограмм мёд абаһан байха юм.

Гэхэтэй хамта, республикын олохон колхозуудта зүгы үсхэбэрилэгдэдэгшье һаа, тэрээнһээ биратай олзо доход үшөөл оруулагданагүй. Гадна, һүүлэй жэлнүүдтэ зарим колхозуудай зүгын тоо үсөөржэ байнхай. Зүгы үсхэбэрилхэдэ олзо доход багаар ороно, гаргаша ехээр хэгдэнэ гэхэ зэргын үгэ хүүр зарим колхозуудта гарадаг.

Зүгы түргөөр үсхэбэрилжэ ашаг олзо ехээр абахын тулада нэн түрүүн, зүгынүүдтээ тэжээлэй һайн база байгуулха шухала. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын зүгы үсхэбэрилдэг колхозуудта мёд үгэдэг ургамалнуудай, илангаяа гречуха тарилгын талмай ехээр хороһон байна. Сэсэг, набша намаагаар, шугы бургааһаар элбэг газарай талмай жэлһээ жэлдэ бага болоно. Хэрбээ колхоз, совхозууд зүгы үсхэбэрилдэг газартаа мёд үгэсэтэй ургамалнуудые тарижа, һайнаар ургуулдаг һаа, мёд, тэжээл ехээр абаха юм.

Манай эндэхи эрхэ байдалда нэгэ газарта 50—70-һаа олон бэшэ зүгын бүлэ барибал зохистой.

Зүгы үсхэбэрилгэһөө ашаг олзо ехээр абахын, мёдойнь үнэ сэн химдаруулхын тулада зүгынүүдые зүбөөр, таарамжатай зохид байдалда бариха шухала. Республикын түрүү зүгышэдэй дүй дүршэлһөө харахада зүгын гэрнүүдые олон һархинагтайгаар (үүртэйгээр), хоёр дабхараар гү, али хажуу тээшэнь гонзойлгожо хэхэдэ зүгынүүд үдэсэтэй һайн байдаг, мүн мёдшье ехээр суглуулагдадаг байна. Жэшээлхэдэ, зүгын нэгэ бүлэдэ 25-һаа үсөөн бэшэ хэһэг, олон һархинагтай гэр хэхэдэ таарамжатай.

Зүгынүүдэй үбэлжэхэ үедэ тэдэнэрые хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангаха шухала. Үбэлжэлгын үедэ зүгын бүлэ бүридэ 22 килограмм мёд, 5 килограмм сахар бэлдэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье республикын олохон колхозууд үбэл, хабартаа зүгынүүдтэ хүсэд хүрэхэ тэжээл үгэдэггүй шахуу. Хэрбээ, үбэлжэлгын үедэ зүгынүүд тэжээл — мёдоор дутаа һаа, өлөороо үхэдэг, мүн ехээр муудажа һуларһан байдаг. Тиимэһээ хойто жэлынь биратай мёд оруулдаггүй бшуу. Тиимэһээ зүгынүүдтэ үбэл, хабарай үедэ мёд, сахар ехээр үгэхэдэ һайн. Гадна, зүгынүүдые таарамжатай зохид, дулаан гэртэ үбэлжүүлхэ хэрэгтэй.

А. И. Старков, Бурят-Монголой зооветинститудай зоологиин кафедрын ассистент.

Б. А. Шишкин, Бурят-Монголой багшанарай институдай зоологиин кафедрын ассистент.

Бурят хэлэ бэшэгэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

Дутуу дундануудаа зайсуулая

Бурят хэлэ бэшэгэй талаар «Б.-М. үнэндэ» нүхэр Цыдендамбаевай бэшэһэн статья дотор хэдэ хэдэн тон шухала асуудалнууд табигдаба.

Ород хэлэнһээ манай хэлэндэ үни нэбтэрэн ороһон гү, али һаяшагшье абтаһан аад, бурят зоной дунда үргэнөөр хэлэгдэдэг болоһон үгэнүүдые түрэлхи хэлэнэйнгээ ёһо гуримда оруулха гээшэ ехэ зүб гэжэ һанагдана. Жэшээлбэл, деревни, контрбандист, купец мэтын үгэнүүдые бурядаар хэлэгдэдэг янзаарнь дэрээбэн, хантарбааншаг, хүпеэс гэжэ бэшэхэдэ дээрэ байна.

Тэрээнһээ гадна, **ск, н** мэтын суффикснуудые хэрэглэнгүйгөөр бэшэхэ гэдэг һанамжа мүн лэ зүйтэй шэнги. Коммунистическэ парти, Советскэ гүрэн, болгарска арад, тракторна бригада гэхын орондо Коммунис парти, Совет гүрэн, Болгариин гү, али болгар арад, тракторай бригада гэжэ бэшээ һаа холо ойлгосотойл даа.

Буряад, Байгал, Үдэ гэхэ мэтын ёһотой бурят үгэнүүдэй ородоор бэшээтэй байхые уншахада аягүй байдаг. Зарим нүхэд Байкал гэжэ бэшэхэ һэмди гэнэ. Теэд «Байгалай толон» гэхын орондо «Байкалай толон» гэжэ байжа бэшэхэ болоо һаамнай, даншье таагүй бшуу.

Мүн тусхай нэрэнүүдэй бурядаар хэлэгдэдэг һаань, бурят дүримдэ оруулбал таарамжатай гэжэ һанахаар юм. Жэшээнүүд: Нэршүү (Нерчинск гэхын орондо), Охин-Булаг (Окино-Ключи), Зэдэ (Джида), Бүхэн (Убукун), Ойхон (Ольхон), Энгидээ (р. Ингода), Бооржо (Борзе) г. м.

Ородһоо бурят болгоходоо үгэ бүхэниие байһан зандань мүргэсүүлэн тулгажа оршуулхагүй, харин удхыень лэ тодоор гаргаха гээшэ арсалтагүй зүб. Гэхэ зуура, бурядаар хэлэгдэдэг ород үгэнүүдые саашадаа заатагүй оршуулдаг болохо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээнэй тулада түрэлхи хэлэеэ һайнаар мэдэдэг болохо, гүнзэгыгөөр шудалха ёһотой aаб даа. V—VI классуудта үзэхэ **учебник,** шүлэгүүдэй **сборник,** каток дээрэ, математика, памятник, коробко шиира, тополь гэжэ байнхаар V—VI классуудта үзэхэ **ном,** шүлэгүүдэй **суглуулбари,** елүүр дээрэ, тоо бодолго, хүшөө, багса зуруул гэхэ мэтээр оршуулдаг, бэшэдэг, хэлэдэг болоо һаа, дээрэ бэшэ аал!

Гэхэтэй хамта, бурядшалхамнай пээд лэ энэ талаар дан хэтэрүүлжэ, ондоо тээшээ хадууржа болохогүй байна. «Шаас», «хүлүүб» гэһэнэй оройдоошье хэрэггүй. Юундэб гэбэл, олонхи аймагуудта (илангаяа сонгоол, сартуулнуудай һуудаг нютагуудта) час, клуб гэжэ хэлсэдэг. Волга мүрэн, журнал гэхын орондо, Эжэл мүрэн, сэдхүүл гэдэг болоё, студент гэхээ болёод, оюутан гэебди гэхэ мэтээр зарим нүхэд дурадхадаг. Энэ буруу хаям даа. Иигээ һаа, литературна хэлэмнай олондо ойлгосогүй болошохол!

Абтаһан үгэнүүдые бэшэхэ дүримдэ хубилалта оруулхаар байна. Плуг, машинист гэһэн хоёр үгэ дээрэһээ жэшээ харуулая. Дүримэй ёһоор һаа, эдэ үгэнүүдые зэбсэгэй падеждэ плугаар, машинистээр гэхэ болонобди. Теэд ингэжэ хэлэхэ, бэшэхэнь зохидгүйл: плугээр, машинистаар гэжэ хэлэдэг уруунь бэшэхэдэ болохо гэжэ һанагдана. Иимэ үгэнүүдые тоолохо болоо һаа, үсөөн бэшэ юм. Тэрэшэлэн удаан өө хэрэгтэйшье, хэрэггүйшье газарта, илангаяа һуралсалай номууд соо хэмгүй олоор бэшэгдэдэг. Түхёөрхэ, хүхёөхэ мэтын үгэнүүдтэ өө бэшэхэ гэһэн һанамжа зүйтэй.

«Дүрөөгүй эмээл байдаггүй, дүримгүй бэшэг байдаггүй» дээрэһээнь, хэлэ бэшэгэй талаар үзэгдэдэг дутуу дундануудаа зайсуулжа, гуримтай болгохын тула нютаг хэлэнүүдэй орфографиин, абтаһан үгэнүүдэй словарьнуудые зохёожо, хэблэхэ шухала. Али нэгэн үгэнүүд олонхи бурят зоной дунда хайшан гэжэ хэлэгдэдэг бэ? Хайшан гээд оршуулха, хэлэхэдэ ойлгосотойб?— гэһэн иимэ хоёр гол асуудалда зүб харюу үгэжэ шадаал һаа, хэлэ бэшэгые гуримшуулха хүдэлмэри урагшатай һайнаар ябаха бэлэй.

Бурят хэлэ бэшэгэй дутагдалнуудые зайсуулха асуудал хадаа арад түмэнэйнгөө соёл культурые улам ехээр һалбаруулан бадаруулха тухай, политическэ шухала удхашанартай асуудал мүн. Тиимэһээ бурят зоной дунда ойлгуулламжын болоод бусад бүхы хүдэлмэреэ түрэлхи хэлэн дээрээ ябуулха тухай тодорхой хэмжээ хараалаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ хойшолуулагдашагүй шухала зорилго болоно гэжэ һананабди.

Ц. Будаев, «Байгалай толон» журналай редакторай орлогшо.

Хэдэн һанамжа

Хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат нүхэр Ц. Б. Цыдендамбаев манай соёл гэгээрэлэй, хэлэ бэшэгэй хүгжэлтэдэхи олон түрэлэй асуудалнуудые ажаглан хаража, тэдэнэй ямар шэглэлтэй, ямар байдалтай, ямар дутуунуудтай байһаниие зүбөөр согсолон тайлбарилаа. Энэ статья соо хэлэгдэһэн зүйлнүүдынь эхэнхидээ тон зүб гэжэ тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ.

Бурят-монгол арадай ажахы, соёл гэгээрэл тон түргэн хүгжэжэ, тэдэнэй мүнөө үеын байдал түрүү республикануудай байдалһаа дутуу бэшэ болонхой. Энэмнай үндэһэ яһатан тушаа манай партиин ябуулдаг сэсэн мэргэн бодолгын асари ехэ аша үрэ мүн. Манай хэлэ бэшэгшье ехэ хүгжэлтэтэй. Бурят-монгол арадай нийтэ литературна хэлэн байгуулагдажа, политикын, философиин, ажал хогшолой, түүхын, соёл гэгээрэлэй, эстетикын, уласхоорондын болон бусад ехэ ехэ асуудалнуудаар ямаршье гүн удхатай зүйлнүүдые бэшэхэ, тайлбарилха, оршуулха, ойлгуулха аргатай болонхойбди. Тиимэ байтараа, литературна хэлэмнай үшөө хүсэд байгуулагдаагүй гэхэ гү, али манай литературна хэлэн оройдоошье ойлгогдодоггүй гэжэ байжа дэмы дэмы һаахардаг ябадал «загуурида төөриһэн» хүнүүдэй хэлэһэн ямаршье үндэһэгүй үгэ хүр болоно. Бүхы ябуулгануудай ажабайдалтай холбоотой байха ёһотой ха юм. Тиимэһээ манай соёл гэгээрэл болон хэлэ бэшэгтэ хабаатай нэгэ хэдэн асуудалаар һанамжануудаа хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Элдэб ном һудар оршуулха, хэблэхэ талаар хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна: марксизм-ленинизмын классигуудай гүн гүнзэгы зохёолнууд олон. Эдэ зохёолнуудые, илангаяа научна социализмын гол үндэһэн асуудалнуудта зорюулагдаһан, эшэ онолойнгоо талаар туйлай гүнзэгы зохёолнуудые шудалха болоһон хүнүүд нилээдгүй ехэ бэшэг номтой, эрдэмтэй байха ушартай ха юм. Тиимэ бэшэ һаа, тэдэнэй гүн гүнзэгыдэ хүрэхэнь бэрхэтэй болохо. Иимэ зохёолнуудые шудалха болоһон хүнүүд ород хэлэ бэшэгтэ нилээдгүй һайн, эрдэм бэшэгэй талаар «бэеэ хүсэһэн» байдаг гээшэ ха. Тиимэ хадань тон орёо хатуу зохёолнуудые оршуулжа хэблэнгүй, сэхэ ород хэлэн дээрэнь шудалха ёһотойбди гэжэ һанагдана. Гэхэтэй хамта, ямар нэгэн тодорхой асуудалнуудта, тодорхой проблемэнүүдтэ хабаатай аад, олониитэдэ зорюулагдаһан, классигуудай зохёолнуудые оршуулжа хэблэхэ хэрэгтэй болоно. Ушар юуб гэхэдэ, иимэ зохёолнуудые алишье хэлэн дээрэ олоороо уншадаг, шудалдаг байна.

Улад зоной олоороо уншаха ном һударнуудые шадаал һаа олоор оршуулжа, хэблэхэ хэрэгтэйнь эли. Мүнөө сагай элдэб олон асуудалнууд бүхы зоной һонирхолые хандуулна ха юм.

Уран зохёолнуудай талаар баһал иимэ ёһо гуримтайгаар хүдэлмэреэ зохёобол таарамжатай гээшэ ха. Классигуудайшье, мүнөөнэй зохёолшодойшье романуудые, поэмэнүүдые, повестьнүүдые, рассказуудые, шүлэгүүдые оршуулжа, ходо хэблэдэг байха шухала болоно. Бурят хэлэн дээрэ уншадаг хүнүүд ородой, дэлхэйн түрүү зохёолшодой номуудые уншаха, мэдэхэ ёһотой.

Парти, правительствын тогтоол, манай ударидагшадай хэһэн элидхэл, үгэнүүдые, уласхоорондын болон орон доторхи асуудалнуудаар хэгдэһэн мэдээсэлнүүдые, шухала шухала статьянуудые оршуулжа, тунхаглаха талаар тон ехэ харюусалгатай хүдэлмэри хэгдэжэ байһаниинь мэдээжэ. Эдээниие хүсэд дүүрэнээр аад, тодорхойгоор оршуулжа тунхагланабди. Энэмнай тон зүб. Гэхэтэй хамта, нютагай асуудалнуудта зорюулагдаһан үгэнүүд, уласхоорондын болон орон доторхи байдал тухай мэдээсэлнүүд, шэнжэлэлнүүд, ондоошье статьянууд үзэгшэлэн, хэм хэмжүүр соогоо оршуулагдажа, палигар юумэнүүдые хэблэлдэ, радиогоор тунхагладаг гурим бии. Энээниие зүб гэхын аргагүй. Оршуулагдаһан томо материал бүхэниие хүн бүхэн, илангаяа бэшэг багашагаар мэдэдэг хүн ханамжатайгаар уншадаггүй. Эгээл шухалыень уншаад, бусадыень орхижорхидог. Тиимэһээ тэдэ материалнуудые хаһан татаад, зохидоор оршуулжа хэблэбэл зохистой болоно. Арба хорин жэлэй урда, бэлэдхэлтэй кадрнуудай үсөөн байха сагта үзэгшэлэн оршуулха баатай болодог байгаа ха. Мүнөө үемнай алишье талаараа — кадрнуудайшье, тэдэнэй шадабари, эрдэм оюунайшье талаар тад ондоо болоо ха юм. Мүн бурят хэлэн дээрэ сэхэ бэшэгдэһэн, статьянууд улам бүри олон болохо ёһотой. Үнэндөө оршуулгын хэлэн гээшэмнай оршуулгын лэ хэлэн байжа, үндэһэн хэлэ бэшэгэй өөрын гоё һайхание балар болгодог.

Бурят хэлэн дээрэ лекци, элидхэл, хөөрэлдөө гэхэ мэтые эмхидхэхэ талаар манайда олон дутуунууд бии. Үнгэрэгшэ оной декабриин 28—29-дэ Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхозой гурбадахи таһагта, мүн тэндэхи «Үнэн» колхоздо бурядаар элидхэл хэһэн байгааб. Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэһэн хүнүүд олон шухала зүйлнүүдые тэмдэглээ һэн. Тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүдые согсолон дурсабал, иимэ байна: лекци, элидхэл, хөөрэлдөөнүүд түрэлхи бурят хэлэн дээрэмнай юундэ ябуулагданагүй гээшэб? Бурят хэлэеэ мартажархёо юм аа бы гэхэдэ, яһала мэдэхэ улад байна ха юм.

Бурят хэлэн дээрэ лекци, элидхэл соносожо байхада ехэл һайхан, урматай байна. Аймагтамнай, Улан-Удэдэшье олон бурят тушаалтан, эрдэмтэн, оюунтан бии юм бэшэ аал? Хүдөө нютагуудаар ябажа, арад зонойнгоо дунда элдэб һонин асуудалнуудаар лекци, элидхэл, хөөрэлдөө хэхэдэнь яаха юм. Иимэ үгэнүүдые дуулаад байхадаа, миниишье досоо хаха ороо һэн.

Ород дээрэ бурят хүнэй хэлэһэн үгые оршуулжа байха ябадал али олон үзэгдэдэг. Ород хэлэ мэдэлгэн манай культурна ургалтын гайхамшаг туйлалта байһаниинь элитэ. Зүгөөр, үндэһэн хэлэеэ мэдэхэгүй ябадал культурна болоһоной тэмдэг бэшэ байһаниинь арсалтагүй. Заримдаа иигэжэ хөөрэлдэхыень дуулаһан байнабди: «энэшни бурят хэлэеэ мэдэхэгүйб гэнэл, айхабтар эрдэмтэй, культурна хүн байгаа гээшэл ха». Эдэ үгэнүүд хүнэй культурные тэмдэглэһэн зүйл бэшэ, харин тэрэнэй культурна бэшые дайран хэлэһэн үгэ байһан байгаа. Үндэһэн хэлээ яб байса мэдэхэ гээ һаа, тиимэ дабашагүй хүшэр юун байхаб даа. Гансал оролдохо хэрэгтэй ха юм.

Эдэ бүхы дутуу дундануудые усадхажа, арад зоной дунда бурят хэлэн дээрэ үнэхөөр һайн лекци, элидхэл, хөөрэлдөө хэхэ шухала. Зүгөөр, партийна комитедүүдэй, политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэмэй таһагуудай дэргэдэ хоёр хэлэн дээрэ гү, али ганса бурят хэлэн дээрэ лекци, элидхэл хэдэг хүнүүдэй тусхай һалбари бии болгобол зохистой байгаа.

Республикын ниислэл хотодо, аймагуудай түбүүдтэ элдэб суглаануудые хэхэдээ, хабаадагшадайнь бүридэлэй ямар байһые хараадаа абаха шухала. Ямаршье бүридэлтэй байһыень хамаархангүйгөөр, суглаан лэ хадаа суглаан гээд нарьюулжархиха гээшэ таарамжагүй ха юм даа. Ород хэлэ бэшэг мэдэхэгүй, багаар мэдэхэ хүнүүдэй хабаадалгатай суглаанууд онсо, тусхай бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэгдэхэ зэргэтэй. Жэшээлхэдэ, хоёр хэлэн дээрэ ябуулха, зал соо дамжуулгын тусхай наушнигуудые табиха, ядахадаа, тусхай таһалгада тэдэ нүхэдые урижа, суглаанай хэлсэһэн зүйлые оромтойгоор ойлгуулан хэлэжэ үгэхэ мэтэ арганууд олон бии ха юм. Гэхэтэй хамта, эдэ арганууд олоншог ушарта хэрэглэгдэдэггүй байха юм. Энээн дээрэһээ тон таарамжагүй ябадал гарана. Жэшээлхэдэ, Улан-Удэдэ республикын түрүү малшадай суглаан болоод, хабаадагшадайнь дунда хори гаран наһатай, ород хэлэ бэшэг мэдэхэгүй түрүү һаалишан Г. (иимэ хүнүүд олон) байлсаһан юм. Хоёр үдэр болоһон суглаанай һүүлээр, ямар асуудал суглаан дээрэ хэлсэгдээб гэжэ тэрэ басаганһаа асуухада, «хүнүүд лэ бодоод үгэ хэлэнэл даа, юун гэжэ хэлэһыень ойлгохо бэшэ хадаа, миин лэ һуужа байгааб даа. Һүүлдэнь шагналнуудые үгэхыень хараа хүн аабзаб. Колхоздоо бусахадамни, ямар суглаан болооб, юун тухай хэлсээб? гэжэ байжа асуухал даа. Тиихэдэнь юун гэхэ гээшэбиб? Ород хэлэ мэдэхэгүй аад, дэмышье ерээ хүн гээшэ гүб». гэжэ харюусаһан байха. Мүн үнгэрэгшэ жэлдэ агрономическа зүблөөндэ жара һайса гаран наһанай луговод Д. ерэһэн байгаа. Тиигээд баһал тиимэрхүү ушар хөөрэһэн байна. Иимэ үзэгдэлнүүд мүнөөшье нэгэнтэ бэшэ боложо байдаг. Эдэ баримтанууд манай суглаануудай зарим үедөө ямараар үнгэрдэг байһыень харуулна ха юм.

Улан-Удэдэ, аймагуудай түбүүдтэ, тэндэһээ дамжуулаад, хүдөө нютагуудта элдэб асуудалнуудаар, манай республикын ажахын, соёл гэгээрэлэй, уран зохёолой, искусствын хүгжэлтын ябаса болон саашанхи зорилгонууд тухай элидхэлнүүдые бурят-монгол хэлэн дээрэ хэдэг гурим тогтоохо шухала. Энээнэй хажуугаар, республикын, аймагуудай түбүүдтэ, мүн хүдөө нютагуудта литература болон искусствын асуудалнуудаар тоосоото суглаа (конференци) хэхэ. Тиихэдээ литература үдэшэнүүд шэнгээр бэшэ, харин ехэ бэлэдхэлтэйгээр, олон хүнүүдэй (колхознигуудай, багшанарай, механизаторнуудай, агитаторнуудай) хабаадалгатайгаар хэжэ байдаг болохо ёһотойбди.

Зарим үгэнүүд тухай хэдэн үгэ хэлэе. Ехэ удхатай политическэ үгэнүүдые оршуулхадаа, тэдэниие бурят хэлэ бэшэгтэ хэрэглэхэдээ, ехэнхи ушарта ородоор бэшэжэрхидэг, бурят болгоошье һаа, удхынгаа талаар һулабтар үгэнүүдээр бэшэжэрхидэг байнабди. Ехэ удха хадагалһан тиимэ үгэнүүдые хэрэглэхэдээ, бурят-монгол, гадаада монгол хэлэ бэшэгэй бүхы баялигуудые хараадаа абажа, үнэхөөр гүнзэгы удхатай үгэнүүдые хэрэглэхэ хэрэгтэй болоно. Жэшээлхэдэ, «общественный строй» гээшые «олониитын байгуулалта», «общественная работа» гэһэниие «олониитын хүдэлмэри» гэнэбди. «Олониитын хүдэлмэри гээшэнь таарана, зүгөөр «олониитын байгуулалта» гээшын бурят дээрэхи удхань багашаг болоно. Тиимэһээ, «нийгэмын байгуулалта» (Монголдо хэлэгдэдэг) гэжэ хэлэбэл дээрэ ха. «Творческий труд писателей», «творческая инициатива трудящихся» гэһэн үгэнүүдые олон янзаар бэшэдэг ушар бии. Минии һанахада, «уран зохёолшодой творческо ажал», «ажалшадай үүсхэн зохёохо хэшээл оролдолго» гэхэ мэтээр тус тустань илгаатайгаар бэшэбэл дээрэ ха. «Вдохновляющее руководство партии» гэһэниие «партиин шэн зориг бадаруулһан хүтэлбэри», «вдохновенный труд» гэдэгые «шэн зоригто ажал» гэжэ тайлбарилбал зохид гэжэ һананаб.

Урдань хэлэгдэдэг аад, мүнөө (заримандаа) орхигдошоһон үгэнүүдые хэрэглэхэ гээшэнь тон зүб. «Хубисхал», «зүблэлтэ засаг» гэхэ мэтын үгэнүүдые хэрэглэхэнь зүйтэй. «Колхоз», «артель» гэхын хажуугаар «хамтын ажал» гэхэдэ хамаагүй байна. «Политическэ» гэжэ хэлэхэтэеэ хамта, «улас түрын» гэжэ хэлсэхэдэ яахаб. «Гэгээн» гэһэн үгэ зарим үедөө шоодбори байһан юм. Гэхэтэй хамта, «мы идем к сияющим вершинам коммунизма» гэһэниие «коммунизмын гэгээн тунгалаг үндэр тэшэ зорин ябанабди» гээд хэлэхэдэ нилээдгүй тодо, гоё болоно бэшэ гү? «Арад эрэгэн» гэжэ үгэ баһа бии. «Гражданская война» гэһэниие «арад эрэгэнэй дайн» гэхэдэ ехэ таараха болоно. «Ниигэм журам», «эб хамта ёһон» гэхэ зэргын үгэнүүдые заримдаа, тодорхойлон хэлэбэл, уран зохёолнууд соо хэрэглэжэ, геройнуудай хэлэһэн үгэнүүдые илгаатай болгоходо яахаб?

Хэлэ бэшэгэй талаар сүлхэ ехэ хөөрэлдөө хэжэ, тэрэнэй шухала шухала асуудалнуудые шиидхэхэ гээшэнь яашагүй зүйтэй болоод байна.

Ц. Дамдинжапов.

Бурят хэлэмнай баян

«Буряад хэлэ бэшэгэй зарим шухала асуудалнууд тухай» хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат Ц. Б. Цыдендамбаевай статья зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсан, зарим нүхэдэй бэшэһэн һанамжа, дурадхалнуудые зүбшөөхөөр байна.

Манай үндэһэн бурят хэлые баян, хурса хэлэн гэхэдэ, хэншье арсахагүй. Политическэ болон уран зохёолнуудые ородһоо оршуулхадаа бурят хэлэнэй баялигые зүбөөр, шадамараар хэрэглэһэн байгаа һаа, эхэ зохёолһоо юугээрээшье дутадаггүй бшуу. Мүн бурят хэлэнэй баялигые уудалжа шадаха уран зохёолшодой бэшэһэн номууд тон хүнгэнөөр уншагдадаг, ойлгосотойшье, сэдьхэл хангамааршье байдаг.

Гэхэ зуура, зарим тээ бурят хэлэнэй баялиг хэрэглэгдэнэгүй. Үсөөхэн хурса үгөөр тоб байса ойлгуулха юумые хэдэн дабхар, унжагай аад, ойлгосогүйгөөр худхажархиһан мэдүүлэл бүридүүлхэдэ, уншагшадта хүндэ хүшэр болоно.

Мүн бурят зоной ажахытай суг хамта бии бололсоһон үгэнүүд хэрэглэгдэнгүй, ород хэлэ дахаһан үгэнүүдээр түригдэнэ. Жэшээлхэдэ, «үнеэ хайдагаар һааха» гэхын орондо «эхэһээнь тугалыень амяарлан һааха», «элбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ» гэхын орондо «тэжээлэй бата бэхи (!?) база байгуулха» гэжэ байгаад бэшэдэг.

«Освоение целинных и залежных земель» гэһэн ород дээрэ ойлгосотой мэдүүлэл «шэнэ ба боро газар элдүүрилхэ» гэжэ хаа хаанагүй бэшэнэбди. «Боро газар гээшые ород дээрэ оршуулбал «суглинистые» гэһэн болоно бэшэ гү? «Залеж» гээшэмнай нэгэтэ хахалагдаһан аад (тиимэһээл шэнэ бэшэ aаб даа), ямар нэгэн шалтагаанаар орхигдошоһон газар бэзэ. Теэд энээниие «боро» гэдэггүй, харин хаанашье дуулахада «залууг» гэжэ бурядууд нэрлэхэ хэбэртэй байдаг.

Хүдөө ажахын хүгжэхэ бүри шэнэ шэнэ оньһото машинанууд олошорно, хэдэг ажалынь машинануудай нэрээр, үгышье һаа машинанууд ажалай нэрээр ород хэлэн дээрэ нэрлэгдэнэ. Эдэниие бурят дээрэ нэрлэхэдээ тон наринаар, зүбөөр оносолдуулжа хэлэхэ шухала. Тэдэнэр хожомоо саг үргэлжэ хэрэглэгдэхэ гээшэ. Жэшээнь, «подвесная дорога» гэһэн үгэ «дүүжэн харгы» гэжэ ёһотой бурят нэрээрнь нэрлээ гэхэ зуура, «подвесная машина» гээшэ үшөө нэрээ олоодүй байһаар.

Хүдөө ажахын терминүүд, мүн элдэб химическэ, медицинскэ зүйлнүүдэй, үбшэнүүдэй нэрэнүүд бодото бурят нэрээ олоодүй байһаар гэхэдэ хамаагүй. Юуб гэбэл, түрэлхи хэлэ шэнжэлэлгэ тон һула, муу байна.

Заримдаа «дэлгүүр» гэжэ бултанда ойлгосотой үгые «базар», «рынок» гэжэ ородоор нэрлэнэбди. Эдэ мэтын «жэжэхэн», юрэ бусын юумэнүүдые тоонгүй үнгэргэ-үнгэргэһөөр бурят хэлэндээ «элдэбын холисо» ургуулжархёо гүбди гэжэ һаналтай.

Тиимэһээ, түрэлхи хэлэ бэшэг шэнжэлхэ, арад зоной дунда дэлгэрүүлхэ тусхайта эмхи зургаанууд, багшанар түрэлхи хэлэнэйнгээ баялигые саг үргэлжэ арьбадхан, сэбэрлэжэ, бултанда ойлгосотой хэлэн болгохын тула арад зоной зүбшэлгэдэ табиһыень һайшаамаар.

Д. Аюшеев.

Закамен.

Минии дурадхал

Абтаһан үгэнүүдые арад бүхэн хэлэнэйнгээ дүримдэ тааруулжа бэшэдэг бэзэ. Теэд мүнөө байһан бурят грамматика соо ород хэлэнһээ абтаһан үгэнүүд тэрэ шэгээрээ орхигдонхой. Тиин гэһээ бурят хэлэмнай онсо өөрэ байгуулалтатай ха юм. Жэшээнь, бурят хэлэнэй аялган үзэгүүд гурбан янза байдаг: түргэн, удаан, дифтонгнууд. Бэшэгдэхэдээ түргэн аялган нэгэ үзэгөөр, удаан аялган (ы-һээ бэшэниинь) хоёр үзэгөөр тэмдэглэгдэдэг.

Тиихэдэ, абтаһан үгэнүүдые хэлэхэшье, бэшэхэшье талаараа тусгаар ондоо дүрим хэрэглэжэ, бурят-монгол хэлэндэ ямаршье хабаагүй, сохилтотой аялганиие бии болгожо, хэлэхэ талаараа тон таарамжагүй болгодог байна. Теэд бурят-монгол хэлэндэ ородтол адли сохилтотой аялганууд үгы ха юм (гансал удаан аялганууд бии).

Жэшээнүүдээр баримталха болоо һаа, иимэ: авангард, база, парта, март гэхэ мэтэ абтаһан үгэнүүд хамаанай падеждэ **-ын** гэжэ залгалта абадаг. Тиимэһээ, **ы** үзэгэй удаан аялга мүн туладань, дээрэ дурсагдаһан үгэнүүд авангардын, базын, партын, мартын гэжэ уншагдаха ёһотой болоно. Ород хэлэ мэдэдэггүй хүн «авангардын» гэжэ байхадань, энэ үгэ соохи **а** үзэгүүдые түргэнөөр уншаад, **ы** үзэгые удаанаар хэлэхэ баатай болоно гээшэл. Үзэгтэ орожо байһан үхибүүдшье тиигэжэ уншадаг юм. Теэд тэдэнэр «авангард» гэжэ үгэ соохи һүүлшын **а** үзэгые ород дээрээ сохилтотой юм гэжэ одоо хаанаһаа мэдэхэ бэлэй.

«Улаан-Туяа» («Улан-Туя»), Аршаанта (Аршанта), Дабаата (Дабата) гэхэ мэтэ нэрэнүүдые удаан аялганаар тэмдэглэхэгүй, эдэ нэрэнүүд гансал бурят хэлэндэ хэрэглэгдэдэг бэшэ юм гэжэ нэгэ зарим мэргэжэлтэдэй һанадаг ушарынь юугээр тайлбарилагдаха гээшэб? Газар нютагай нэрэ ямаршье хэлэндэ хэлэгдэдэг бэшэ юм гү?

Буряад гэһэн үгые **Бурят** гэжэ бэшэхэ ямар үндэһэн бии гээшэб? Али ород хэлэн дээрэ бурят гэжэ бэшэдэг хадань гү, али энэ үгые бэшэшье арадуудай хэрэглэдэг хадань гү? Минии һанахада, **бурят** гэжэ бэшэхэдээ, ород хэлэнэй грамматикада тааруулна гээшэ ха.

Абтаһан үгэнүүдые бэшэхэ, хэлэхэ асуудалые зүбөөр шиидхэхын тула тэдэниие бурят-монгол хэлэнэйнгээ грамматикада тааруулан оруулхаар байна. Жэшээлбэл: стол-стоол, стул-стуул, самовар-самоваар, кукла-куукла, час-чаас, клуб-клууб, кодекс-коодекс, колхоз-колхооз, артист-артиист гэхэ мэтээр бэшэдэг болоо һаамнай, таарамжатай һэн. Зүгөөр, клуб, колхоз гэхэ мэтэ үгэнүүдые хлууб, холхооз гэжэ бэшэхэдэ таарахагүй, илангаяа интернациональна үгэнүүдэй эхинэй хашалган абяае тэрэ зандань үлөөгөөд, саашанхи хубинуудыень бурядшалан хубилгабал ямаршье алдуугүй байха гэжэ һананам.

Иимэ асуудалнуудые шиидхэжэ шадаа һаамнай, манай үндэһэн бурят хэлэн хоёр ондоо (литературна, яряанай) боложо һалахагүй, харин өөрынгөө хүсэд национальна маяг түхэлөө оложо, тогтонижохо бэлэй.

С. Бахлаев, Областной партийна һургуулиин һурагша.

Абтаһан үгэнүүд тухай

Манай арадай хэлэдэгтэл адляар саашадаа үһан бурядаар хэлэдэг, ойлгосотой, тодоор бэшэдэг болохо тухай асуудал һаяһанай тон зүбөөр, саг соогоо табигдажа байна.

Географическа нэрэнүүдые, абтаһан үгэнүүдые ямар гуримаар, хайшан гэжэ бэшэхэ тухай олон хүн һаналаа нэгэдүүлнэ.

Манай республикын газар нютагуудта эртэ урданһаа хойшо хэлсэгдэдэг нютагай, городой, аймагай нэрэнүүдые (жэшээнь, Худари, Хяагта) тэрэ зандань, бурядаарнь бэшэхэ гээшэ зүйтэй. Харин тиихэдэ хилын саанахи городуудай, гүрэнүүдэй нэрэнүүдые бурят хэлэнэй гуримда оруулжархибал таарамжагүй гэжэ һанагдана. Жэшээнь, «Пекин» гэһэн нэрые «Бээжэн» гэжэ бэшэбэл бурят зоной олонхинь, илангаяа залуушуул ойлгохогүй байна. Индиин нэрые «Энэдхэг» гэжэ бэшээ һаа, мүн лэ ойлгогдохогүй.

«Бээжэн», «Энэдхэг» гэхэ мэтэ үгэнүүдые гансал уран зохёолнуудта хэрэглээд, тусхай статья, документнүүдтэ «Пекин», «Инди» гэжэ бэшэхэдэ яахаб.

Абтаһан үгэнүүдые гуримшуулан бэшэдэг болохо тухай элдэб арсалдаан гарана. Энэ асуудалаар дурадхаһан Б. Базароной, С. Цыреновэй, мүн бусадай һанамжанууд тон зүйтэй.

Абтаһан үгэнүүдые дураараа бэшэдэг болоо һаа, хэтэрүүлэгдэшэжэ магадгүй. Клуб, ведро, бревно гэхэ мэтэ үгэнүүдые «хүлүүб», «бүримнөө», «мүйлэ» гэжэ бэшэһэнэй хэрэггүй ха.

Үни урда сагта абтаад, бурят хэлэнэй ёһо гуримда ороһон үгэнүүдые бурядаар бэшээд, Октябриин һүүлээр абтаһан үгэнүүдые тэрэ зандань бэшэбэл зүйтэй гэжэ һанамаар.

Хэлэ бэшэгэй асуудалаар 1953 ондо конференциин болоходо «Ү», «У» хоёрые һэлгэхэ тухай тон зүб дурадхал оруулагдаһан юм. Тэрэ асуудалые шиидхэхэ шухала.

И. Бальдиров.

Германска Демократическа Рес...лика. Мартын эхеэр Лейпцигтэ ... оной уласхоорондын хабарай ярмы...лохонь. Тэрээндэ 41 ороной 9 ... шахуу фирмэ, организацинууд ... далсаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лейпцигэй ярм... һүлдэ тэмдэг байшангуудай хоо... үлгэгдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохрон...

Джамила Бухиредые саа... гэһэн шиидхэбэри болюулагдаа

ПАРИЖ, мартын 13. (Т... Алжирай гурбан басаган—Дж... ла Бухиред, Жаклина Гер... Джамила Буазза гэгшэдые са... ха гэжэ Франциин сэрэгэй т... нал шиидхэһэн байгаа. Фран... президент Рене Котиин хүтэ... доро хүдэлһэн комисси энэ ... хэбэриие хаража үзөөд, тэр... болюулха гэжэ тоолоод, эдэ ... басагадые бүхэли наһаарнь ка... да ябуулха гэжэ тогтообо.

Англиинхид ород хэлэ ...

ЛОНДОН, мартын 11. (Т... Англиин улам олон зон ород ... шудалан үзэдэг боложо байн... жэ «Таймс» газетэ мэдээсэнэ.

Илангаяа дайнай һүүлээр ... зон ород хэлэ үзэхэ ехэ ду... болоо юм гэжэ «Таймс» ... Университедүүдтэ ород хэлэ ... наар үзэжэ байдаг студент... тоо 1937—38 онуудайхида ор... 15 дахин олон болоо. Поли... наука болон культурын талаа... ветскэ Союзай онсо ехэ удхаш... тай болоһон дээрэһээнь, хүн ... ород хэлэ шудална ха. Мүнө... дунда һургуулида ород хэлэн... дадаг болонхой.

Индонезиин сэрэг... буһалгаашадые дара... эхилбэ

ДЖАКАРТА, мартын ... (ТАСС). Индонезиин бүлэг ... Суматра аралда ойрохоно о... хэдэн арал дээрэ буугаа. ... Суматрын тэг дунда шэб... байһан буһалгаашадые дар... эндэ ерээ юм.

Мүнөө Сунгай-Пакнинг, Бен... Селат-Панджанг гэжэ гурбан ... буһалгаашадһаа сүлөөлэгдөө... нютагуудай захиргаашад ... тельствын захиралтые дүүр... бэлэн байһанаа мэдүүлээ. Х... правительствын сэрэгэй ер... тэдэниие амаршалаа. Буһал... дай 400 шахуу солдат, о... нүүд тулалдаа хэнгүйгөөр ... тушаагаа.

Суматрын тэг дунда нефть... даг Америкын «Калтекс» гэжэ... паниинхид Индонезиин прав... ствын дурадхалаар хүдэ... зогсоожо, алба хаагшадайнга... лэнэрые ондоо тээшэнь аб... гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Атомна бомбонуудые тээ... Англиин самолёдууд Ба... Германи дээгүүр ниидэдэг б...

БОНН, мартын 12. (Т... Атомна бомбонуудые тээһэ... лиин реактивна бомбарди... гууд һаяар Баруун Германи... гүүр ниидэдэг болохонь гэжэ ... Рейн-Цейтунг» газетэ мэдээсэ...

Европодо хүйтэн бол...

ПАРИЖ, мартын 10. (Т... Мартын 9-нэй һүни Франциі... тэ ехээр хүйтэрөө. Ороной зү... тэ 14 градус хүйтэн болоо. М... рүүшын огородой эдеэ, үрэ... сэй боложо байһан ороной ... зүгтэ хүйтэрөө. Тэндэ зарим ... та саһан ороо.

Европын бусад олон орон... шье хүйтэрөө гэжэ газетэнүү... дээсэнэ. Стокгольмдо 28 ... хүйтэн болоо. Германи, Б... Хойто Итали, Шотландида ... ехээр ороо. Хэдэн нютагуудта... най ехээр ороһон дээрэһээ ... холбоон, зам харилсаан таһ... хай.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и экономики — 47-59, пропаганды и местной информации — 35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00682. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №